

**S
K
R
I
D**

14

S K R I D

Niverenn 14

Miz Meurzh 1977

Olier ar MOGN

MAMMENN

Roparz HEMON

TRAONIENN SKEUD AR MARO

Kristian GIRAUDON

MENEZ-KALVAR

Bernez TANGI

H.P. BLUES

Koulizh KEDEZ

HAMBOUT

Jakez-Erwan MOUTON

AR WERZHOURIEN KAZETENNOU

EURED DAONET

AC ERAILL

NIA BEN AUR

Yann EZEL

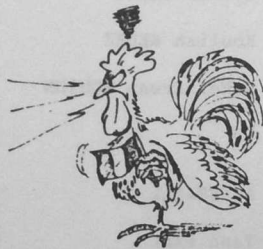
E PENN AR CHAOSER

Priz an niverenn-mañ : 8 lur.

Ur vuoc'h hepken a zo er c'hraou ? Nann , kalz saout a zo er c'hraou .
 Ur tarv hepken a zo er park ? Nann , kalz tirvi a zo er park .
 Ur pemoc'h hepken a zo bet gwerzhet ? Nann , kalz moc'h a zo bet
 gwerzhet .
 Ur yar hepken a zo er porzh ? Nann , kalz yer a zo er porzh .
 Ur c'hemener hepken a zo e Kemper ? Nann , kalz kemenerien a zo
 e Kemper .
 Ul leue hepken a zo er park ? Nann , kalz leueoù a zo er park .
 Ur c'hi hepken a zo en ti ? Nann , kalz chas a zo en ti .
 Un den hepken a zo war ar blasenn ? Nann , kalz tud a zo war ar
 blasenn .
 Ur marc'h hepken a zo war an aod ? Nann , kalz kezeg a zo war an aod .
 Ur c'hilhog hepken a zo er park ? Nann , kalz vilhaden a zo er park .

Ur c'hilhog a zo er porzh .

Ur bajenn tennet eus BREZHONEG BEMDEZ.

Olier ar MOGN

MAMMENN I

- Morse ne c'heller rakwelet pezh a zo da c'hoarvezout - a soñje Maodez. Kerzhout a rae, gorrek, dindan ar glav. Ne oa ket pres warnañ. Den ne oa ouzh e c'hortoz.

A-wechoù e tammwele dremmoù heñveloc'h ouzh ar re en doa anavezet ; ha kement gwech ma wele unan eus an dremmoù-se en doa soñj eus e vugaleaj.

Ya, eürus e oa bet. N'en doa ket bet da glemm. Roet e oa bet dezhañ kement a zo ret d'ur paotrig da vezañ laouen... Plijout a rae dezhañ ober an neuz da laerezh avaloù. E vamm ivez a blije dezhi ar c'hoari-se. Hag e yae e fulor en ur vousec'hoarzhin...

- Arabat eo din kaout re a soñjoù du. Kavout a rin labour 'benn arc'hoazh. Hag, erfin, e c'hellin bezañ 'vel ar re all. Pa 'm bo arc'hant me breno ur ranndi en ur c'harter cheuc'h a-walc'h ha me breno ivez peadra da selaou muzik ha n'eo ket unan eus an troer-pladennoù-brein-se a vez gwerzhet er prisunic...

Erru e oa dirak e H.L.M. Kizhier a oa o furchal el lastez. C'hwezh fall 'barzh ar skalieroù.

- Debret o deus patatez fritet heriv. Hag amañ, ar c'hozh ki o harzal war gement tra buhez enni.

- Pfff, erru on. Pelec'h 'mañ va alc'houez ganin? A ! Setu...

- Na yen eo amañ.

N'en doa ket kalz a beadra ha daoust ha ma oa bihan a-walc'h e ranndi e kave dezhañ e oa kalz re vras - ha yen.

Sellout a reas dre ar prenestr. An dud a zistroe eus o devezh labour, mall warno bezañ dirak o fostoù-tele. Peseurt taol o doa graet ar sponterien heriv ? Ha dreist-holl penaos oa kont gant skipailh St Etien a-raok ar match a oa da vezañ ken pouezus all... ?

Tud yaouank a oa o kaozeal war o "mob".

- Ma ouifen-me ober diouzh an dud ne vijen ket amañ va unan-penn ! e soñjas a daol-trumm, met petra lavarfen ? Morse n'on bet evit lavaret pezh a soñjan. Hag ar re all eo ken sklaer an traoù ganto ! Ar re all a gompren pezh a c'hoarvez. Me chomo bepred 'vel ur genaoueg.

Teurel a reas ur sell ouzh e vontr.

- Seizh eur hanter dija ! Poent debriñ !

- Kalet eo ar bara dija ! Ne zebre ket nemeur bremañ. Koulskoude pa oa yaouankoc'h e lonke kement tra ginet gant e vamm. Ar gwener e oa. Soñj ar

c'hrapouezh a veze debret bep gwener da noz a zeuas dezhañ. Gant e vreur, alies, e rae "kenstrivadeg al lonkerien krampouezh". Klav e oa diouzh ar sadorn met ne rae forzh.

Ken tomm e oa daoulagad an dud d'ar mare-se. Stlepel a reas ar bara kalet kuit diwar an daol. Gortoz a raio ar sardined.

Re abred e oa evit mont da gousket. Adkemer a reas e vantell-c'hilav hag ez eas er-maez da vale.

Bremañ ne oa mui den er straedoù. O vont a-hed an H.L.Moù e kleve trouz tud o skaotañ listri, ur bugel o leñvañ, hag an tele... e kement lec'h ma oa divskouarn ha daoulagad ennañ.

Kerzhout a reas 'pad pell. Eizhtez 'oa, en doa resevet ul lizher. Ya 'vat, e Bro-Leon an dud a oar en em zifretañ evit gounit arc'hant ! Ur milion en doa gounezet ar c'higer en ur c'hoari domino goude an oferenn ! Nevesaet he doa he c'hegin tintin Ivon ha lakaet paper bray pep lec'h. Tonton Jañ, eñ, en doa lakaet ar "menhir" a oa e kreiz e bark da darzhañ gant dinamit. Evel-se e c'hellfe gounit muioc'h c'hoazh.

- Chañs o deus ar re a c'hell bezañ o chom duhont. Me, avat, evit ar mare n'eo ket gwall blijus va flanedenn. Met a-benn nebeut...

- Ha ne oant ket bet pinvidik a-viskoazh. N'eus ket keit-se e oa an dienez war ar vro. Tud 'zo o doa anavezet an naon. Kontañ a raent pegen marzhus e oa evito gwelet un orañjezenn. Ne gredent ket he debriñ memes ! Chomet e oant tud a-ziwar-lerc'h atav ! Ne oa nemeto oc'h ober gant ar brezhoneg er gêriadenn.

- Bez' e oa unan zoken, a lavaras Maodez outañ e-unan, a nac'he implijout ar galleg ! Marteze ne ouie ket !

E kreizkêr e oa erru. Ezhomm tommder en doa. Mont a reas en un ostaleri chik a-walc'h. Tud yaouank dreist-holl a oa o tibunañ traoù fentus, hervez gwelet o dremmoù. Un den koshoc'h, mezv un tamm mat, a lavare a-bouez-penn ne oa ket mestr ken en e di hag e cheñchfe an traoù a-benn fenoz...

Un hanter-hini a c'houlennas Maodez hag a azezas e-kichen ur strollad tud yaouank fichet brav. Komz a raent eus mont da welet "Brezel ar Stered".

Ne ouie ket Maodez petra ober ha pa glevas anv eus ar sinema e soñjas ne vefe ket dispiljusoc'h evit chom da louediñ en e ranndi. Ober a reas e soñj goulenn digant unan bennak eus ar strollad e pelec'h e oa da vezañ gwelet ar film-se.

Ar paotr a seblante hegarat a-walc'h a sellas pizh ouzh Maodez. Hag e lavaras d'e vignoned :

- Sellit 'ta hemañ ! ...a gred direnkañ an dud o kaozeal gant o mignoned...

- Deus a belec'h out paotr evit preg gant seurt pouez-mouezh ? Te 'zo deus a Vro Elzass... pe c'hoazh ..."un brézonec" ...ya, ya 'vel just ! Setu petra out "un brezonec" !

- Neuze, heñ, gwelloc'h eo dit gouzout an dra-se diouzhtu heñ : n'hon eus ket ezhomm a otonomisted amañ ! heñ... Klevet 'peus ? Kae kuit ac'han !

Maodez a savas hag a yeas kuit. Ar bagad tud yaouank a zirollas da c'h@rzhin.

Ar wech kentañ e oa da Vaodez klevet seurt traoù ! Emrener, eñ ? Biskoazh kemend-all !

Pell 'zo, pa oa c'hoazh er skol, e oa bet graet un "ekspose" diwar-benn ar brezhoneg. Hag ar paotr a lavare traoù evel " ar brezhoneg a zo ur yezh par d'ar galleg" pe c'hoazh " an droed he deus pobl Vreizh da vevañ en he yezh ha nompas bezañ kaset da bell vro 'vel chatal ".

Ar c'helenner en doa goulennet digantañ :

- C'hwi 'zo otonomist, neuze ?

N'en doa ket respontet ar paotr. Maodez n'en doa ket komprenet re.

- Nompas bezañ kaset da bell vro 'vel chatal. Soñj a zeue dezhañ bremañ. C'hoarzh leizh o genou o doa graet paotred ha merc'hed ar c'hlas. Pet 'zo chomet er vro ?

Ar VRO... -Petra 'ran amañ ? Mes petra 'ran amañ ? Skeudenoù an eürusted dremenet a zeue en e benn. Bez' e oa atav an alc'houeder o kanañ a-us d'ar parkeier... ha tud o kaozeal brezhoneg a-drek ar c'hleuzioù... Ha pa veze brav an amzer e yae war an aod da glask kregin... hag e rede diarc'hen war an traezh...

- Kouezhet on en ur wallhuñvre a zistagas goustad.

*"Pell 'zo eo marv va mamm-gozh
ha distrujet he hentiq don
spenn ha kelvez
gant ar bull-dozer"
(Youenn Gwernig 'Hent ar Vammenn")*

MAMMENN II

Pelec'h emañ erru ganti bremañ ?

Emañ ar sparfell o lavaret dezhañ :

- Hag pegeit c'hoazh e c'hello kenderc'hel mod-se ?
Tremen poent eo OBER un dra bennak, STOURM, ha n'eo
ket chom da chaokat soñjoù du ! Deus ganin 'ta ! Ha
memes ma n'out ket a-du penn-da-benn ganin, ret eo
ober un treuzvarc'had !

Hag e son Maodez :

- N'on nemet dour
N'on nemet un houlen
N'on nemet daeloù
N'on nemet un dakenn c'hlav
N'on nemedon
Hag an heol
A lak ac'hanon da aezhennañ.

Roparz HEMON

TRAONIENN SKEUD AR MARO

I

Alan a savas beure-mat. Drant e oa an heol, fresk
ar mintin. Gleb oa an douar, al louzeier hag ar
gwez. Ha pep tra a oa drant ha fresk.

Ur jekenn vara hag un tammig fourmaj a droc'has,
a lakaas en un drouin ler a-istribilh war e gein.
En drouin e lakaas ivez ur roched, ur re loeroù-
berr, hag un draig all pe zaou.

Ha neuze en hent.

A-dreuz d'ar gomezenn, a-hed an hent bras e ker-
zhas betek kreisteiz. Edod oc'h arat er parkeier.
Gant daoulagad seder e wele Alan an daou varc'h, o
sachañ gant holl nerzh o bruched war ar sugell, hag
an denig a-dreñv, o ren gant holl nerzh e zivrec'h
kerzh an hael. Stouet o-zri war an douar, o-zri sou-
bet en o c'hwez. E lez an hent edo micherourien o
terriñ mein, lunedoù du war o fri. Int ivez, sou-
bet en o c'hwez, o treiñ kein d'an heol.

Dre ar gêriadenn e tremenas. Digor oa prenestroù
an ti-skol. Eno e welas keinoù ar vugale, hag e kle-
vas mouezhioù rust diheson ar vistri. War leur-gêr,
e welas keinoù pleget ar maouezed daoulinet en-
dro d'ar poull-kannañ, a dregerne ar geriadenn a-
bez, ar girzhier hag ar c'hlouedoù, gant safar o
zeodoù garo ha stlakadeg o golvizier.

Da greisteiz ez azezas da ec'hoazañ e-kichen ur feunteun. E skeud ar gwez e tebras. Goude e kouskas ur pennad. Neuze ez adstagas da vale, betek serr-noz, m'en em gavas dirak mogerioù ur gêr vras. Tiez a-viliadoù, tourioù uhel lemm o sevel en oabl er c'houmoul ruz-aour. Kleier o vrallañ. Trenioù leun-chouk o redek dre ar maezioù difiñv, o c'hwitellat dre ma steuzient en hentoù-kev. Tramgirri o tournial war ar pontoù, bagoù-dre-dan o fraoñval a-zindan. Stroñsadennoù kirri-dre-dan. Tud war droad e-leizh o vont-dont evel pennfollet dre ar straedoù a bep tu. Tud all er prenestroù, oc'h astenn o gouzoug da aezenn an abardaer.

Un daboulinadeg a strakas a-daol trumm en e gichen. E-harz mogerioù kêr e welas renkadenoù tiez hir, izel, holl heñvel.

- Sed amañ ur c'hazarn, emezañ.

Pevar soudard a oa o tont er-maez eus ar c'hazarn.

- Perak oc'h soudarded ? a c'houlennas Alan outo.

Ur mousc'hoarzh diot war beder divjod. Respont ebet.

Ouzh daou all a zeuas d'o heul e c'houlennas Alan hevelep tra.

- Ne ouzomp ket, emezo.

Ur c'haporal a dostaas outañ neuze.

- Petra a fell dit gouzout ? emezañ.

- Goulenn a ran outo, eme Alan, perak int soudarded. Ha ne respontont ket, pe e respontont ne ouzont ket.

- Soudarded int, dre ma rankont bezañ. Ha n'ouzont ket kement-se ?

- Nann, a lavaras Alan.

Dare e voe ar c'haporal da vont e kounnar. E-lec'h se, avat, truez a savas ennañ.

- Pa vez aloubet ar vro, emezañ, ez eo dlead pep hini mont war he skoazell. Paour ha pinvidik, lakaet ez eo yac'h ha kreñv, pep hini a dle mont. Ha mar deo lazhet, ne lavarer ket : gwell a se ! Hogen un enor bras eo dezhañ. Lakaet e vo e anv war sichenn ur peul-maen e-kreiz ar vourc'h, ha lakaet e vo ivez war un daolenn goad pe maen-marbr e-barzh an iliz. Evel-se ne vo ankounac'haet bikan. Sede perak ez eo ret da bep hini mont da soudard.

Amañ e paouezas ar c'haporal. Alan a lavaras goustad :

- Ha dre-se eo ret deoc'h dougen an dilhad-mañ, n'int ket graet, a welan, daoust n'on ket kemener, diouzh ho ment ?

- ...

- Ha dre-se ez eo ret deoc'h saludiñ an ofiserien, ha sentiñ outo e pep tra ?

- Ya, eme ar c'haporal, evel m'eo ret d'ar soudarded-hont va saludiñ ha sentiñ ouzhin e pep tra. Ne reont ket bepred, avat ; ne vezer ket bremañ strizh a-walc'h.

- Ha laouen oc'h a gement-se ?

- Da lavarout on laouen atav, n'on ket. Laouenaat a ran o soñjal ez eo va dlead. Hogen te ivez, paotr, a vo soudard hep dale.

War-se e lavaras Alan ez oa mall gantañ mont da gousket. Ar c'haporal a roas dezhañ anv un ostaleri marc'had-mat e kêr.

II

Antronoz beure-mat edo en hent adarre. Ha pa welas nemet tud ha traoù damheñvel ouzh re an derc'hent, ne gomzin ket anezho.

D'ar pardaez-norz e tegouezhas dirak ur c'hovel. Kerzhet en doa an holl zevezh war-eeun etrezek ar c'hornog, hag edo an heol o sklerijennañ an oabl a-us d'ar c'hovel pa skoas ouzh an nor da c'houleñ bod evit an noz.

Tri den oa e-barzh ar c'hovel : ar gov, e wreg hag e verc'h, ur fetizenn a blac'h seitek vloaz, lagadet-glas, plañsonet-kempenn he blev melen. Goude koan e lakaas ar gov degas ur voutailh gwinn kozh ha neuze da varvailhat.

- Ha dimezet out, paotr ?

- N'on ket, eme Alan.

- Neuze klask ur wreg, paotr, ar c'hentañ ar gwellañ.

- Penaos e ve dimezet ? eme ar wreg. Re yaouank eo c'hoazh.

- Dlead un den onest, eme ar gov, eo dimeziñ ha kaout kalz a vugale. Bepred em eus lavaret kement-se ; hag emeur a-nebeudoù o tont da lavarout evel-don. Setu un dra a lenner bremañ bemdez er c'he-laouennoù, a glever e prezegennoù hor c'hannaded hag e sarmonioù ar veleien : dimeziñ, kaout bugale.

- Ha perak, m'ho ped, bugale ? eme Alan.

Ur sell a druez a reas e ostiz outañ.

- Bugale, paotred ha merc'hed ; paotred, da zifenn ar vro ; merc'hed, da zimeziñ d'o zro, da gaout paotred ha merc'hed all. Kompren a rez ?

- Ouzhpenn, a gendalc'has ar gov, mat eo d'un den dimeziñ ha pa ne ve nemet dezhañ e-unan. Mar deo onest an daou bried, hag oberiant, e vezont bepred eürus.

Amañ e teuas un huanadenn gant gwreg ar gov.

Hep ober van e kendalc'has c'hoazh :

- Ha pebezh plijadur, en ho kozhni, gwelout un toullad bugale vihan dastumet en-dro deoc'h.

Amañ e teuas un huanadenn gant merc'h ar gov.

Gwreg ar gov a daolas ur sell lenn ouzh he merc'h, ha neuze ouzh Alan. Ne lavaras groñs. Hir amzer e padas ar gaozeadenn. Plijet bras e voe an tri den mat gant Alan, nemet karet o dije anaout e vicher, ha da belec'h ez ae.

Antronoz vintin, edont o-zri war dreuzoù an nor da gimiadiñ dioutañ.

- Kenavo, paotr ! eme an tad.

- Kenavo ! eme ar vamm.

- Kenavo, Aotrou ! eme ar verc'h.

War-lerc'h ur pennad e troas Alan e benn adarre war-du ar c'hovel. Edo chomet ar plac'h yaouank war lein an derezioù. Bep gwech ma troas e benn e welas he mouchouerig gwenn o c'hournijal e toull an nor.

III

Eus an dud hag an traoù a welas an trede deiz, ne gomzin ket amañ. Heñvel oant ouzh re an derc'hent.

War-dro serr-nnoz e teuas ur c'hemm bras war ar vro. Menezioù koadek a save dirazañ. Aet oa an hent d'ur wenodenn strizh, dizarempred, kuzhet gant delioù broudus ar pin. Gant an noz, du-pod e kouezhas an deñvalijenn. Setu eñ kollet o kantren a dastorn e-touez ar gwez, heb andor ouzh ar yenijenn hag ar glav a stage da ziskenn a-veradoù ledan.

Asoupañ a reas e droad en diwezh ouzh brec'h ur c'harr, ur c'harrig n'helle bezañ nemet ur c'harrig-azen. Ha hinnoal un azen a glevas diouzhtu ; ha diouzhtu e welas ur goulou-lutig e prenestr ul logell vihan. Kastolodennoù, pilligoù, un daol, ur wrac'h kozh kluchet war ur bern pilhoù dirak an tan.

- Deus e-barzh, paotr, eme ar wrac'h, p'en doa lavaret dezhi piv oa.

A-benn ur pennadig e stagas da gomz eus he mab.

- Sed amañ e luc'hskeudenn, emezi, e luc'hskeudenn diwezhañ, tennet en Afrik, nebeut a-raok ma voe lazhet. Daou vloaz zo bremañ ez eo bet galvet da soudard. Marv eo arlene. Hiziv ez on va-unan, hag ez an dre ar maezioù da werzhañ podoù, pladoù ha traoùigoù all a bep seurt. Ret eo labourat. Ur mab am eus bet. Roet em eus va mab d'am bro. Bolontez Doue bezet graet !

Pa c'houlennas ouzh Alan da belec'h edo o vont, e voe spontet o klevout ar respont.

- Biskoazh, emezi, den n'eo aet dreist d'ar menezioù bras du-se - a vije, avat deut en-dro. Du-se eo bro al loar.

En aner e klaskas Alan gouzout muioc'h. Droug enni, e kendalc'has ar wrac'h da lavarout :

- Du-se eo bro al loar

Ha neuze.

- Poent eo mont da gousket. Abred e rankan sevel warc'hoazh. Noz vat.

IV

Disheñvel e voe hent Alan antronoz. Er vro ma kerzhe n'oa den ebet, ti ebet, gwenodenn ebet, netra nemet menezioù koadek, uhelennoù meinek, serzh, ha menezioù lemm, erc'hek, o troc'hañ an oabl. Lennoù boull, difiñv, en em lede, an eil a-zioc'h eben, e don pep stankenn, a-wechoù glas evel an oabl, a-wechoù louet, lioù an dir, a-wechoù gwenn, liv an arc'hant, diouzh ma oant gwelet eus an izel pe an uhel, a-bell pe a-dost, sklerijennet pe er skeud. Ret oa da Alan pignat, pignat dibaouez. Ken splann, avat, oa an heol, ken fresk ha digoumoul an oabl, ken nevez, ken gwerc'h ar bed-se, biskoazh saotret gant den, ma kerzhe hep santout pouez e gorf war e zivesker, ken skañv hag an aezenn a zouge dezhañ c'hwez ar reier, an dour yenskorn hag an erc'h. Bep kammed e kemme an taol-lagad en-dro dezhañ : an izelennoù a save, tra ma sanke an uhelennoù, hag al lennoù a oa krenn en em astenne trumm, hag a oa hir, hag e-lec'h n'oa bet nemet ur menez e tiwane daou, hag e wagenne an douar a-bez dindan e dreid evel kigennoù ur ramz kousket o tihuniñ.

Da greisteiz e welas ur valafenn velen, ken bras, n'en doa biskoazh gwelet brasoc'h balafenn. Ur vandennad kerc'heized a daolas warnañ he skeud. Un erer, diflach e zivaskell, a risklas dibrez eus kribenn ur menez da gribenn ur menez all. A bep tu e klevas an aer o tregerniñ gant richanadeg laboused bihan. Ha damc'houde, m'en em gavas oc'h

ober hent a-hed un draonienn c'hleb, e welas tro-war-dro, etre ar gwez, e-touez ar geot hag ar bleuñv melen ha ruz, a bep seurt loenedigoù o redek hag o lammat skañv, razhed, minoc'hed, logod, kaerelled, kizhier gouez, korikled ha gedon, hag a-zioutañ, gwiñvered. Demmed a welas ivez, ha kirvi : unan, daou, tri, pevar ha pemp. Ha loened all n'anaveze ket. Ar gwez n'anaveze ket an hanter anezho kennebeut, nag ar bleunioù nag al louzeier iskis ha kaer-murbed a greske stank war al leton en heoliennoù bihan. Tachennoù-douar a-bezh a oa gwemm, ha re all a oa ruz, hag a-hed ar gwazhioù-dour é oa bleunioù glas, tev, uhel, boemus d'al lagad.

Levenez diharz a lakae eno pep kalon da dridal. Levenez en anevaled, el louzeier, en aer, en douar ; levenez ha sioulded souezhus, en draonienn-se leun a stummoù, a livioù, a fiñvadenoù hag a drouz. Levenez, sioulded hag unvaniezh : an draonienn-se leun a sklerijenn hag a skeud, a grouadurioù anavezet, a grouadurioù dianav, leun a beoc'h hag a strafuilh, evel ar c'himiad diouzh ur bed kozh evel dor lirzhin ur bed all.

V

An draonienn a vrasaas, hag un taol-lagad ec'hon en em zisplegas a-nevez dirazañ. N'oa ket kuzhet c'hoazh an heol, pa dremenas koumoul du a-us d'e benn, o varellañ pradeier gant o skeud, o tilufrañ ar stankoù hag ar poullou-dour melen. A-benn ur pennad e voe goloet-krenn an oabl : latariñ a rae.

Mont a reas a-hed troad ur menez. Edo an noz o

kouezhañ p'en em gavas e don un draonienn, leun a skodoù bras disec'het, war ribl ur ouerenn aet da hesk. Hag eñ da gerzhout prim-ha-prim...

Hogen, a-daol trumm e teuas ponner e dreid, skuizh ha gourte e izili ; lerennoù an drouin a zouge war e gein a droc'has e skoaz ; mezevellet, ez azezas war ur maen, e zaouarn o sachañ war e zivrec'h, evel plomm.

Gant ar skuizhder e oa kouezhet war e gorf, e oa kouezhet ur skuizhder all war e spered ; marv ar spi en doa lakaet e wad da virviñ, tommet ha laouennaet e galon an holl zevezh ; en e lec'h, nec'hamant, dilevenez, melkoni.

Klask a reas sevel a-ziwar ar maen, o soñjal e kement en doa lezet a-dreñv ; en tiez, er parkeier, el loened hag en dud ; el labour, e prederrennoù dister, e dleadoù digened ar vuhez.

Klask a reas sevel ; ha n'helle ket. Rak ur vouezh skiltr evel mouezh ur bugel, ha krenus evel mouezh un hini gozh, a gane flour en e gichen, ha ret e oa dezhañ selaou :

" Pa zeu an diskar-amzer e hadan ed, haq e kempennan va zi ; pa zeu ar goañv e serran va daoulagad da gousket, ha ne vennan ket dihuniñ.

Pignat a ran war ul lestr bras, haq ez an war-du ar C'hornog ; ha kaer am bezo mont, e vo an heol bepred em raok.

Mont a ran d'ur vro vuzhudas, ha ne zistroin ken ; ar bleunioù am eus kutuilhet haq an traoù am eus gwelet, n'int evit den.

An neb a zastum ar furnez a vo kasaet gant an dud : an neb a zastum ur bern aour a vo berr ha bresk e vrud.

An neb a zastum tra pe dra, an neb a dizh ar pal ; pa vo marv e vo lakaet er vered da vreinañ gant ar re all.

Hogen an neb a yelo pell, dre an hentoù dianav ; hag e-lec'h ne deus na hent, na garzh, na kael, na drañ, na tra ebet dirak e droad da herzel pe da ziskouez e palez meur ar Marv kaer, binniget e vo hennezh.

Binniget ar Maro drant, 'vit kement 'n devo dilezet ; e-lec'h ne deus na mamm, na tad, na breur, na mab, na mignon ebet.

Na tí, na kêr, na bro, na gouenn, na poan, na labour, na dlead ; rak eno e vez dimezet ar peoc'h hag ar brezel, hag an droug gant ar mad.

Kasoni ha karantez, an diaoul hag an doue, a zañs hag a breder nebeut, e koroll kement a zo bet ha n'eo mui nemet ur skeud.

Ur skeud lirzhin en Eñvor c'hlas, savet war he C'harr-Tan a red ; ambrouget gant ar Froudenn dre daouzek Dor ar Stered.

Pignet war un inkane gwenn, pe ur marc'h-kornek marteze. O ! Petra eo bleunioù an douar e-kichen bleunioù da huñvre !

Bleunioù da huñvre o tintal 'vel ouroulerioù ar brug ; pa dremen an avel en noz d'an daoulamm a-hed ar grug.

Mederezh leñvoù an douar ha daeloù ar morioù don ; kannadez feal n'anavez ha na gar den nemedon.

A lavar da bep hini : " Deus ! Pa n'out nemet avel ! Kaset gant avel evel dout, hag aon ac'h eus c'hoazh da vervel ?"

O deus ! Ha marv ! Brav eo mervel e giz pe c'hiz ; kenedus ha kreñv, o c'hoarzhin, e balc'hder ar yaouankiz !

Astenn a reas war an douar yen e izili skornet, hag e troas e zremm war-du an nefiv. A-raok mervel e tirollas da c'hoarzhin, o soñjal er soudard, er gov, hag er wrac'h kozh gant hec'h azen.

(Adembannet diwar GWALARN, niv. 2
Hañv 1925)

Roparz HEMON

Kristian GIRAUDON

MENEZ-KALVAR

Mont kuit a rejout-te, paour kaezh, war an hent hir ha tomm evidout, ponner da sac'h ha skañv da dreid koulskoude.

C'hoant loc'hañ pell eus pep kar, eus pep par hag eus pep tra a save ennout. C'hoant badaouüs terriñ da chadennoù, lamm, tarzhañ ha tec'hout diouzh krabanoù start ha yen da vrizhvignoned. Dit e oa ret kuitaat ar re-se, pellaat diouto evit bezañ dieub ha dilezel da saviad mevel, tra ken !

Tud 'zo n'o deus ket meizet kement-se. Kavet o deus e vije bet gwell ganit derc'hel da skrivañ, ha chom stag ouzh da labour, ouzh da zarempredoù untu. Krignet ha moustret bemdez evel ma vezes gant tud hek. Ha te, Brendan gaezh, a asante, sentus atav, d'az saviad mezhus. Plijet e oas zoken o vezañ moustret, louzet ha goapaet. Mousc'hoarzhin a raes bepred ouzh an holl pa respontes dezho. Pet gwech 'ta 't eus lipet o botoù gant kement a emnac'h ! Hag i da c'hoarzhin goap ouzhit, ha te, sklav dibreder, da c'hoarzhin ganto ouzhit da-unan ! Pell out chomet hep meizañ da stad. Seizet gant remm an emnac'h katolek.

A-daol-trumm koulskoude, 't eus komprenet a-grenn.

Echu neuze gant ar c'hoarzh hag ar mousc'hoarzh. Buan eo bet karget da zaoulagad gant nerzh ar gasoni. Taer ha feuls da selloù ! Ha flammennoù berv da frankiz adkavet o luc'hañ e toulloù kleuz da zaoulagad ! Tandtad ar frankiz az pevae hag az teve en-dro. Diskornet da yaouankiz, berr warni koulskoude, ur pennad 'zo. Adkavet nerzh da vuhez. Birviñ 'rae da spered gant ar soñjoù.

Trumm a 't eus nac'het kenderc'hel. Penn-da-benn eo bet kemmet da emzalc'h. Echu gant ar c'hoarzhoù pilpous. Kurun ar fulor a darzhe diouzhit hag a daole luc'hed. Da gleze a 't eus tapet, da gleze alaouret, ha taget 't eus, taget ha taget, feuls ha taer, prim ha prop. Aet eo ar maout ganit. Pilet ha friket 't eus da enebourien, gwallziaouled hir o lost. Dichadenet da vat, ha kroget 't eus neuze gant hent ar c'hi-miad.

Tec'hout diouzh ar bed mougus-se ! Keneiled feal a zarempredes ha keneilezed ivez. Hogen, da heul da varrad follentez 't eus kollet ar roud anezho holl... E pelec'h emaint hiziv ? Treitourien anezho ya vat ! Perak bezañ da zilezet ? Biskoazh ne ouezi moarvat. Poan 't eus bet, ya sur, ha poan 't eus c'hoazh a-wechoù. Ur pistig e don donañ da greiz ; un difronkad mouget ez kouzoug ; un daeraouenn domm o tressañ ul inenn arc'hant a-hed da voc'h... A ! Tud karet !

Brav 't eus graet o tec'hout, Brendan, bez lorc'h ennout kalonek eo an emzalc'h a 't eus dibabet. Neuze, kae 'ta da uzañ da dreid war hentoù Keltia ; kerzh a-hed aodoù ar meurvor ; troidell 'ta dre hentoù kleuz ar maezioù hag ar menezeier.

Kantren 'ta dindan heol gwenn da yaouankiz flamm, kerzh ha kae war-raok atav, en desped d'ar boan ez treid. Dalc'h gant da veaj. Tenn da anal, dit da bri-

zañ kened ar frankiz o c'hoarzhin laouen ouzhit. Priz 'ta avel zous an trec'h a c'hwezh war zouar da yaouankiz. Rak seurt levez ne bad ket. Ken rouez ha berr e vez ha c'hwez ar vleuñvenn e barr he nevez-hañv...

Tener ha kriz, poanius ha plijus tro-ha-tro, sed ar vuhez a zo tonket dit. C'hoarzhin laouen, gouelañ dourek, mousc'hoarzhin da c'houde, gleb c'hoazh da zaoulagad.

Brav e oa an hent koulskoude, hag eeun ha ledan levez e-leizh ez kalon, yac'h da gorf dammoazh ouzh tommder an heol. Dichal da spered. Digoumoul oabl da vuhez...

P'eo bet krog an avel da c'hwezhañ, sioulik da gentañ, ha feulsoc'h-feulsañ dizale, e voe skarzhet an heol kuit eus an oabl... Ha te Brendan gaezh, o venel amañ, o kerzhet en da zaouleg dindan bec'h an avel foll-se ! Roget ha didroc'het al levez. Pep frankiz bet adkavet, a c'halv an tourmant.

Hogen, gant da hent e talc'hez, stag outañ. Kerzhet a rez, kadarn ouzh an avel, lorc'h ennout hag ar boan o kregiñ ennout.

Tenn eo mont war-raok bremañ. Ar glav a grog da skourjeziñ ar bed. Ha te, o kantren, da unan a-grenn, dilezet ha diveizet gant an holl. Kaset ha digaset evel ma veze gant an avel sklas. Den da reiñ dit an dorn, den d'az skoazellañ. Da unan penn, hag ur boan spontus ez kalon rannet. Ola ! Klev 'ta Brendan ! N'i ket da gaout keuz d'az puhez kent. Na zisoñj ket : kant gwech gwelloc'h follentez kriz ar frankiz eget sioulder sentus ar sklaverezh !

Tec'het da holl geneiled ha keneilezed feal ! Da holl re garet. Da unan ez out Brendan. Kerzh ha klask, paotr yaouank, kerzh ha kav, kerzh ha kantren c'hoazh, daoust da grizder ar gerzhadenn, ha da bouez ar sac'h. Disoñj da gorf kaezh, yen ha krenus, kizidik ha klañvidik ; disoñj ar gouli bras a ziwad ez kreiz. Na ziskouez ha na lavar da zen er bed. Dalc'h da boan kuzh.

Met disoñj Brendan. Sed ar vuhez a zo tonket dit. Poan ha glac'har o jahinañ da spered. Hag an anken peurbadus o vougañ da soñjoù laouen. An anken yen az moug gant he daouarn yen sklas... da c'hortoz re an Ankou, kamm e veg.

Disoñj, Brendan gaezh ! Ha kerzh, kantren ha dalc'h penn ouzh an avel az tidroc'h gant he c'hontilli laz. Mir da lorc'h, marc'h gouez ! Ro lamm da vat d'az aon ha kerzh.

Takadennoù taer ar glav a gouezh warnout, o veskañ gant da wad ruz ha gant da zaeroù berv. Leñvañ rez bremañ, Brendan garet ! Steuziañ e dour a ra da boan. Vad a ra an daeroù a ziver a-hed da roufennoù. Reiñ a reont sked d'za tremm disliv. Skañvaat 'ra da galon re sammet.

Taolioù kontell an avel a sank ez kroc'hen. Brañselliañ 'rez gant ar boan. Re ac'h eus da c'houzañv en dro-mañ ! Kouezhañ a rez, hogen kerkent e savez, c'hoant ganit trec'hiñ memestra ha mont betek penn da hent.

Skourjezet feuls e vezez bremañ gant ar barrad amzer foll. Kouezhañ a rez en-dro, hag e kouezhi

meur a wech adarre, bez asur, war da venez Kalvar.

Da-unan, e-kreiz an tourmant gouez ha spouronus. Tourmant da anken a c'hwezh taer ivez ez tiabarzh ha froud da zaeroù a strink diouzhit.

Poan ac'h eus ez korf a-bezh. Kinnig a rez tarzhañ gant an anken ! Huchal 'rez kreñv ha kriz bremañ hag e kunujennez, hag e yuc'hez diehan daveto. Davet ar re all. Leun a spi hag a c'hwervoni da galon ; leun a garantez ivez. O gervel 'rez hag o aspediñ dibaouez.

Karantez a darzh hag a strink ennout ! Hag i da c'hoarzhin goap ha d'ober fae. Kurun da vouezh a varv er pellder, skubet kuit gant an avel vor...

Muioc'h-mui e c'houzañvez. Ar boan a bistig ac'hannout, ha trumm, ac'h eus c'hoant mervel... Ya, mervel. Ober da dalaroù, echuiñ gant ar c'hwervoni hag ar grizder. Mervel ! A ! Mervel !

Dishualañ da ene, Brendan ! Teuziñ goustadik en dour heoliet, kaout renoz dibenn ar fin ! Menel didrouz, ha beuzet er peoc'h, da virviken... O, ya, Brendan !

Nag hael tresoù skuizh da zremm ! Nag hael da zaoulagad kloz a-holl viskoazh ! Hael da roufennoù war da dal meurdezus. Diskuizh meur ar marv. Peoc'h ha didrouz ouzh da ren, goude tregas ha tourmant.

A Maeldan, muiañ-karet ! Bez e vi bet un den...

Bernez TANGI

H.P. BLUES

intimate journal

war an daol
ur c'hrib-blev

Pemzekte zo on amañ

H.Pegement eo brav !

E.staminet

O.ulenn

L.oc'h Ness (UTER pendragon !)

'dalv ket ar boan ober bilou gant

reizh an dragoned

rak

bez int bet holl

ganet

eus

Herma Frodeg

lar din

o lar din peseurt imobil

o lar din anv an hini zo o klask

adsevel

AR GOUARNAMANT

" piv eo

lar din

piv eo "

a hop ar bugel

'tal an tropellad sklavourien

CHATAL

omp, ken nemet

CHATAL

"giz-se 'mañ ar vuhez"

26

a lare moereb Louiz
" amañ 'mañ An Tad
ha n'eus ket 'met UN "
en doa youc'het ar bugel

Terzhienn

Terzhienn

opopopop ! ! ! !

trawalc'h a win, re a vier

terzhienn

terzhienn

'barzh ma daoulagad

'barzh ma genou

'barzh ma spered

hag an droellenn

bepred o seniñ un ton

a-us d'ar folk-song

a-us d'ar pop-muzik

un ton EUZHUS

hag a sko war ma daouividig

gant

ur morzhol aour

"piv oar ?

'lar din

piv oar ? "

" hag-eñ zo un bennak !

amañ 'barzh ar sirk-mañ !

un bennak

hag a lavar e oar

un tammig bras

diwar-benn

AR STERED ?

den ebet ?

den ebet n'eo gouest da lar't din

pelec'h emañ ar steredenn

SIRIUS"

27

" Me, me an hini a oar"
a lare ar clown gwenn
en ur ouelañ

gant ur vouezh

SKILTRUS

" Sirius zo 'barzh ma c'horf
'kichen ma c'halon wenn
peogwir eo marv ma c'halon ruz
abaoe an deiz
on bet degouezhet gant Marzhin
en ur vont da evañ dour
e feunteun
koad Brekilien "

Hag e oa krog ar clown da ganañ :

" Sirius zo 'barzh ma c'horf "
hag en ur c'hoarzhin :

" Si-ri-us, Si-ri-us "
met an dra-se oa fall evit an dud n'o deus ket paeet
evit antreal

hag o-pop-pop

ur clown, goût a ouzoc'h n'eo ket dav dezhañ bezañ
Sirius

Ha daoust hag a 'p eus soñj atav eus huñvreoù da gorf ?

Pe liv ho puhez a-raok ?

glav, glav, pegen dous
e vefe redek dindan ar glav
'vel ur bugel nevez-sortiet
eus korf e vamm

" ur bedenn 'vit ar re binvidik da binvidikaat
ha 'vit ar paour da chom en e renk "
(iliz Sant Paol Aorelian)

Tu es Paul
et sur ton épaule
je bâtirai mon église

" Bénis soient les canons, si
dans les brèches q'ils
ouvrent fleurit
l'évangile
(un eskob, mignon da Franko,
Kastilha '36)

Perak on aet fenezh da
c'hriagnouzañ diwar-benn
an ilizoù, hag all ?

" N'eo ket dav dit skrivañ war
ma c'hein, pa n'out ket oblijet "
a lar ar paper

Be smooth
damaik vo gwelet
luc'hed-kurun

'baoe pell zo n'eo ket bet ken
brav an oabl, 'baoe 'm eus
kroget da dommañ an
douar hag ar reier hag
an dud ivez.

Mais où sont les neiges d'antan ?
Met pelec'h emañ aet c'hwiled-derv gwechall ?

Let's open the Book
and listen what it says :
" Don't bother us
leave us alone
anyway we are almost grown "
Chuck Berry

Ha bremañ, another side of the Book :

" I didn't mean to take up all your sweet lime
 I will give it right back one of these days
 And if I don't meet you in this world
 Then I'll meet you in the next one
 So don't be late, don't be late "
 Jimi Hendrix (voo doo child)

Ha pedavare, lar din, vo
 digoret frank, evidon-me ha
 ma breudeur ha c'hoarezed

Dorioù ar Baradoz

Bro Wened
 he deus ruzet

he revr

Bro ruzet

he deus gwennet
 he c'halon

Ha piv oar pe liv eo ar Peoc'h ?
 Sell : ar peoc'h gwenn
 pe

ar peoc'h koadig-ar-glav

bremañ lar din peur e vin

DIGABESTR ?

H.PITALIZET

ha me ma-un
 oar peseurt kleñved
 am eus

AN DISPAC'H,

e anv

Montroulez

Breizh, miz gouere '75

KOULIZH KEDEZ

HAMBOUT

- Penaos emañ ar bed ganeoc'h Itron ?

- ...

- Penaos e rit ?

- ...

- Fresk eo an abardaez, keta ?

- ...

- Bouzar eo pe betra ?

Ar vaouez a yeas hebiou ; kromm ; chouchet en
 he mantell zu ; war he nañigoù ; skañvik he droad
 koulskoude. Hanteret mat e oa an noz ken na lezas
 krabanoù fonn an amc'houlou gourailhek roud ebet
 eus an tasmant bev-mañ.

- Alato ! Telo, petra an diaoul int ? Bouzar-
 kloc'h pe mut-peul ?

- Dal-put nemetken marteze... an hirhoaliñ...
 ar gozhni...

...

- A Gile-Doue, kile-Tiviziav, ne blij tamm ebet
 din ar menezioù rust-mañ.

- Ar vro eo koulskoude.

- Ar vro, Telo ? Richanadeg sklintin an doureier ; glasvez an draonienn ; c'hwitelladenn ar voualc'h er wezenn avaloù er pardaez hinon, ec'hon, ec'hon ; iliav pengos an hedad gwenan, o zriwec'h ugent brec'h o punañ an tremened hag an dazont, kement a zornigoù outo da ziazezañ an amzer, ma na c'hello te-c'hout ; melion ar c'han ken tener ha kroc'hen kerc'henn un dekenn pemzek vloaz ; tud o komz, o c'hoarzhin, o c'hoari, o labourat, levezet en o c'hreiz ; bourbl ar walez en evlec'h uhel war gern ar run ; trevadoù ed o krenañ en o failhurennoù aour ; muzelloù skarlek ar melchonegoù garlotet ; sed vo glad !

- Gwechall gozh. E c'hellfe bezañ. Abaoe ez eus bet hadet lastez tier mezell en tachennoù ; ez eus bet hadet peulioù bili-raz ; hag avaloù-ter ; ha kirri-dir ; ha gwez brizhwer ; ha ... ; ez eus bet hadet ... araokaat.

- Marteze a-walc'h ; hogen em soñj n'eus ket seurt here. Bezet e vezo, heug ha kas am eus ouzh ar c'hailh, ar brug lovr, al lann kraket, ar spern-du krabosek, hag atel kras an tolead-mañ.

- Oc'ho ! Petra zo e-barzh an toull-mañ ?

- Ur bern mein evel-just ! ... pourpez kouezhet en o foull... Mogerioù disac'het... un tamm koad.

- Sell 'ta ! Ur seurt den eo ; e zivrec'h stag ouzh e gorf ; e zivesker an eil ouzh eben sanket en un doare sichenn grenn.

- O, mousc'hoarzhin a ra. Hag ez eus buhez c'hoazh en e zivjod preñvedet ! En e dal damdouilh ! ... Anavezout a ran an den.

- Petra ?

- Anavezout a ran nei. Hi eo.

- Piv Hi ?

- Ar Werc'hez.

- Unan gozh neuze.

- Ya, kozh-douar, kozh-doue.

- Pemzekvet kantved.

- Nann.

- Pe hini neuze ?

- N'eus ket a hini.

- Eo, e tle bezañ... E vo gwerzhet ker e Pariz.

- Sell outi 'ta, batouilher.

Dilemel a eure ar meni delwenn a-dre daouarn Tiviziav ; na parañ warni e sell ; hag e vukañ enni ; ha souezhiñ :

- Met n'eus lagad ebet dezhi ; n'eus skouarn ebet nezhi ; n'eus ken un askig dezhi komz.

- Ya... kozh eo.

Telo a c'horroas an tamm koad, en klenkas dindan e gazel gleiz. War o goar e pennadjont un istreved teñval, ur bod lann, ur vanalenn bennak, div pe deir brugenn ouzh he gronnañ en ur hejañ laou ezhommek o ezeved uc'h un torgleuz ken difrom ha beunek, betek an hendi, nevez prenet ganto. E-kefin un toull-karr e c'hwenne ur c'houer hoalet kaer ur rizennad rouez beterabez treut ha kiget. Daoubleget e vane evel pa vije an emzalc'h-se e stumm natur. Ur vran a dreuzas didrouz e bark. Kudennek oa an amzer, kudennek ha klouhanek. Emede an noz, a-zevri, war o choug. Pa errujont e kavjont en o liorzher ur sklipard askornek, en e gabell limestra a guzhe ken e dreid ken e dreid ken e zremm, o troc'hañ geot. Diwar dreuzoù o zi ec'h heuilhent well-wazh embreg an hinkin a falc'her a gase en-dro a-stroñs diwar un taol skoaz hag ur sach morailh charre,

pikroez ha laonenn e venveg. Herpel a eure ; ha digornañ an higolenn ; ha lemel ; ha chom a-sav ; ha gwilgat war-du toull-dor an ti.

- He ! Feiz ! Feiz ! E boull-lagad - tri mil-c'hast - zo ken goull hag hini an Itron, a zic'hwezhas, gwasket, Telo.

Egile ne rannas grik. Neoazh, erziwezh, pa na fiche na flache ar barbaou all, eñ da doullañ kaoz :

- Mat a rit. Kempenn al liorz evel-henn. 'M eus aon e servijo deoc'h ar geot da vouetañ al loened. Ne vo na kollet na gwastet e-giz-se.

An eilgeriadenn nemeti a c'hoarvezas eus klemmvan skrijus ar geot o flac'hañ diwar stok ar silh. Hep digrommañ ur seurt, bepred rampet (hep ma vefe, evelato, warnañ, tamm pe damm liv ar bec'h, na zoken un azvan liv) ez aë war-raok iugal, a-ouez hag a-ouenn dezhañ, war a seblante, ar c'hel a verke ned ae morse hevelep labour war-benn. Dalc'hmat stouet eo e teuzias el lusen.

Ponner ha gorrek en em lakas horolaj an ti da seniñ. Ouzh skleur ur c'horadenn - kaouad divoue pe olizenn ? - e parent o selloù war o c'hvadell - diflach, teoget, mut. Riboul-diriboul, arc'helar tatin, dassked ar selam a vouc'hoarzhe e poullou-lagad an tamm-koad divrazet. En tu all eus mogerioù ledan ha kreñv e rene an noz du-polos. Diwar lein ivinenn ar vered e laoskas ur gaoenn he yudadenn.

- Ma kemerfemp penn hent Kerabornig emezo a-unvouezh.

War o gwele e c'hoarie skeud ur falc'h istri-bilhet ouzh un treust. An tan - gin pe laouen ? - a grogas da lipat brizh sichenn ar pezh a oa bet anvet "Ar Werc'hez" hag anavezet evel "Intron"

(Pariz 1973)

Jakez-Erwan MOUTON

AR WERZHOURIEN-KAZETENNOU

Glav a rae e Dulenn ken e tivogede - Tremenn
a rae an dud evel an avel, mall warno da adkavout
gwrez an oaled...
Paseal a rae an doubledecker evel un deredenn,
o strinkañ dour war ar riblennoù-straed,
an a-raok anezhañ soubet gant ar glav.
Gwelout a c'helled skeud ar blenier dre ar werenn,
kavet o doa un nebeut a dud goudor
dindan porched un ti, unan eus an tiez Georjianat-se.

Den ebet bremañ er straed. O-unan hepken e chome
ar werzhourien-kazetennoù dindan ar barrad-glav.
Azezet e oant war ar riblenn, e tu kleiz straed
O'Connell.

Daou baotrig...

Marteze e oa dek vloaz ar c'hoshañ ha pevar bloaz ar
breurig. Derc'hel a rae ar c'hoshañ a-us d'e benn
ur bern kazetennoù evel pa vefe un doenn.

Goudoret e oa an hini bihan gant mantell e vreur...
Ha d'ar mare-se e oa bet ur pezh barrad-glav.

Jakez-Erwan MOUTON

EURED DAONET

hag ar c'hleier a vral taer, glaz va glac'har, hag
e ya ruz tan va fas pa darzh ar c'hoarzh...
ar plac'h yaouank c'hwek, o vont kazel-ha-kazel gant
Kel Kerlec'h a zo ma hini din-me - ma hini
abaoe pell e-barzh ma spered
hag e vrall taer ar c'hleier, glaz va glac'har hag
e ya ruz tan va fas pa darzh ar c'hoarzh... hag
e son ar biniou ur son c'hwerv 'vit va c'halon...
eviti, eviti em eus nevez razet va zi feurm, em
eus prenet tachennoù douar, eviti em eus
komzet d'ar bazvanal - ober a rae e zaoulagad goap
ouzhin...

e-pad daou zevezh hir em eus beuzet va
anken en odivi - aon em c'horf - hag e rede lutun
va huñvre em fenn : hag an ti nevez razet hag an
tachennoù douar nevez prenet o c'hortoz ar vestrez,
gant spi an eostoù, gant spi c'hoarzh bugale...

hogen e tarzh ar c'hoarzh hag e vrall taer ar c'hleier,
glaz va glac'har...
poent eo din mont en-dro d'am rouantelezh goull ha
d'am zi-feurm re vras.

NIA BEN AUR

(Nia he blev aour)

Nia Ben Aur a zo anv ur bladenn embannet gant SAIN, ffordd Llanllyfri, Penygroes, CAERNARFON, Gwynedd, Cymru. Ar barzhonegoù a zo gant Tecwyn Ifan, Phil Edwards, Iestyn Garlick, Cleif Harpwood, Alun Haws. Ar sonerezh a zo bet aozet gant Hefin Elis. Cleif Harpwood a gan roll Osian hag Heather Jones a gan roll Nia. An displeger a zo Eirug Wynn. Ouzhpenn e vez kanet gant Y Sidan, Ac Eraill, Hergest ha Dewi Morris. Sonourien : taboulinoù gant Charli Britton, gitar bas gant John Griffiths, gitar tredan gant Geraint Griffiths ha Brian Burns, fleütern gant Phil Edwards ; gitar, sintetegour, piano, piano tredan ha melotron gant Hefin Elis.

Setu talbennoù ar c'hanaouennoù, pe testennoù, e kembraeg :

Tu kentañ :

1- Agoriad 2- Cân y Gweithur 3- Cwyngan Osian
4- Cwsg Osian 5- Pwy yw ? 6- Tyred 7- Croesi
8- Hei.

Eil tu :

1- Croeso 'n ôl 2- Osian yw ei enw ef 3- Ri
4- Tîr na nog 5- O Osian 6- Nia 7- Ffalala
8- Cerdded 9- Chi sydd ar fai 10- Nia Ben Aur.

NIA HE BLEV AOUR

Osian, paotr yaouank kaer ha hegarat,
priñs Iwerzhon, rener d'ar bobl.
Hennezh en deus kement tra a c'heller kaout c'hoant -
mignoniezh ar baotred all, karantez e bobl ha brud-
vat gant an holl.
Nemet, siwazh, un dra a vank dezhañ - An evurusted.

Kanaouenn al Labourerien (Tecwyn Ifan)

Servijerien feal oc'h bet holl
din-me a-hed ma buhez
ha difenn bro gaer Iwerzhon
a zo bet atav hor pal.
Petra c'hoarvez ? Petra 'c'hoarvez ganin,
ganin a zo ar rener ?
Perak oc'h aet gant gwenodennoù gollo ?
Hag-eñ n'emaoc'h ket evurus,
hag-eñ n'emaoc'h ket dieub ?
Sealou 'ta Osian kuzulioù
tud fur da vro, bro da yaouankiz.
Deus da gaout plijadur
e-lec'h m'eo dedennet hor renkad da vont ;
Deut eo ar mare da gemm da zoare-stourm
ha da zisoñjal kement uhelvennad ac'h eus bet.
Selaou 'ta Osian ar pezh 'lavar ar renkad-kreiz

a zo bet gwechall ar bobl baour ;
gant am emgarantez eo aet an trec'h, n'eus ket mui
na glac'har, n'eus ket mui, savet eo ar breur a enep
kas kuit diouzh da soñj an devezhioù-dec'h
ha dalc'h ganit hepken an deiz-hiziv -
chom a ra warc'hoazh e dorn an tonkadur.

Klemmagan OSIAN (Tecwyn Ifan, Phil Edwards)

Heol en dremmwel,
ar peoc'h a zo, ken sioul ;
mat droug a zo em fenn
kuzhet dindan ar pallenn :
bevañ zo poan din-me.

Ar garantez evit Iwerzhon
hiziv am spont,
talmañ ra ma c'halon,
'vel ur mor dirollet,
ennon-me.

Re bonner ar samm bezañ roue,
re vras hirvoud eo ren Iwerzhon,
re denn en-holl eo al labour.
Perak eo din eo kouezhet al lodenn-se,
petra zo bet aze tonket din ?
Aner eo pep tra.

Huñvre foll, tec'hadenn guzh,
setu ar goanag d'ur bed gwelloc'h ;
parkeier glas Iwerzhon c'hlan
zo deut din mogerioù un toull-bac'h teñval.
Kijlañ 'ra an heol betek bez an noz,
test eo d'am c'halon drist

warnon e c'hoarzh pep steredenn.
Da belec'h on kaset gant ar wenodenn risklus ?
Da belec'h 'maon o vont ?

Kousk OSIAN (Alun Huws, Cleif Harpwood)

Kousk, Osian, kousk dichal
ez kavell strobinellet ;
kousk dic'houzvez eus treñs ha kounnar
en desped da gorvigell ar bed.

Tra ma vo gwalleurioù o c'hoarvezout,
tra ma vo an Ankou o kantren,
tra ma vo ar c'hleze er-maez eus e c'houin -
dalc'h da gousket.

Gant an deiz vo lazhet
da spontoù kuzh -
dalc'h da gousket,
dalc'h da gousket,
dalc'h da gousket.

Kousk Osian, gant ur c'housked dieub
kousk gant aon da vezañ trist.
kousk gant da huñvre kevrinus
kousk, tarzhañ 'raio an deiz.

Dont a raio bam an tonnoù, dont a raio
un huñvre kaer,
diouzh da gousked sioul e savo ar frankiz,
dont a raio un devezh kaer
ma c'helli bevañ dieub -
kousk 'ta sioul
kousk 'ta sioul
kousk 'ta sioul

Kousk Osian, kousk en da aez
ez kavell strobinellet ;
kousk dic'houzvez eus treis ha kounnar,
en desped da gorvigell ar bed.

Nia da vlev aour, deut eus Douar ar Yaouankiz
Te ar verc'h koantañ bet gwelet biskoazh
gant Iwerzhon ;
Ael alaouret an heol ; steredenn splann an noz,
betek ennomp out deut eus Douar ar Yaouankiz.

Piv eo ? (Tecwyn Ifan, Phil Edwards)

Trist ar gefridi zo e kan an avel,
piv an hini zo o kousket didrouz
war ar c'herreg garo e-tal al lano ?
Skornet e zremm ha ponner e galon
setu eñ o tec'hout evel ar Mab Foran.
Klask a ra ar peoc'h en tu all d'ar maro.

Piv eo ? Piv eo ?
En e goañvez war an draezhenn flour ?
Piv eo ? Piv eo ?
Respont din bremañ, karedig, dre vignoniezh
ouzhin.

Klevet em eus ma zad o komz
eus priñs bro-Iwerzhon,
heñvel ouzh an hini a zo amañ kousket.
Hennezh ar barzh, hennezh mestr ar gerioù ;
e varzhoniezh a ra deomp leñvañ,
O Roue ken kaer da zremm, ganin e vi karet.

Osian... Osian...

Deus 'ta (Phil Edwards)

Plac'h yaouank o tont eus Tir na n-Og,
an douar kuzhet e glas an tonnoù,
e-lec'h n'eus na poan na klemm
na spont da fromañ ar galon.
Deus Osian, deus ganin-me bremañ.

Da gan zo 'vel gwin en Iwerzhon gaer,
da werz zo 'vel ur bann o tont eus ar stered ;
ton da awen - son an avel,
ha da c'herioù flamm a zo huñvre.
Deus Osian, kan ur ganaouenn
ha ro din da garantez.
Deus Osian, deus bremañ ganin-me.

Deomp war ar mor o wagenniñ sioul dindanomp,
Roeñvomp a-gevret betek ar porzh gwenn ;
heol an hañv, stered kaer d'az laouenaat,
brav eo da sklerijenn, dit e vo, hep poan ebet,
ul liorzhad bleunioù karantez.
Deus bremañ da Zouar ar Yaouankiz,
deomp dindan vor,
betek vro ar bam peurbadel
pell diouzh treisoni da ved glac'harus ;
deus bremañ dindan ar mor
betek bro Tir na n-Og.

Goulou an heol o luc'hañ flamm
hag ar stered o lintrañ dre douez dañl an neñv,
skleur an deiz o tarzhañ hag ar c'houlmoul aour
o vont dreist traezhenn ar goudor gwenn,
bremañ eo deut dit an eur da zibab
an tonkadur a vezo da hini.
O, lavar hep gortoz ken,
e teui da Dir na n-Og.
Deomp war-c'horre an tonnoù flour
Roeñvomp betek ar goudor gwenn,
betek bro ar joa beurbadus

pell diouzh treisoni da ved glac'harus ;
deus bremañ dindan ar mor
deomp betek Tir na n-Og.

Aet oc'h en tu all d'ar mor betek Tir na n-Og,
aet oc'h en tu all d'ar mor betek Tir na n-Og.
Savet o deus gouel Nia hag Osian war-du an enezenn
hud.

Kazel ha kazal, dorn ouzh dorn, kalon
ouzh kalon, karantez ouzh karantez.
Du-hont en tu all da c'houllo an
tonnoù, en o c'harantez.

En diwezh, setu an douar !

Ohe ! (Tecwyn Ifan)

Ohe !
Tir na n-Og !
Ohe !
Tir na n-Og !

A-dreuz latar ar mor en em ziskouez un enezenn gaer
O lavar din, lavar din : hon enezenn eo honnezh ?

Ohe !
Klevout a ran mouezhioù o kanañ
eilet gant ton an delenn, erru omp ;
Ohe !

C'hwesa a ran an aer yac'h, leun gant frondoù,
ar bleunioù a gresk war ar bradenn.
Ohe !

Kement-se an hud zo ur balzam d'ar c'horf,
Argaset ar gozhni, ne zeuio ket en-dro.

Ohe !
Klev an evned bihan o kanañ ge
d'hon degemer laouen, uhel en neñv.

Ohe !
Meur a hini 'm eus klevet em bro o kontañ traoù
diwar-benn an enezenn hud - ar goudor gwenn

Ohe !
Tir na n-Og !
Ohe !
Tir na n-Og !

Degemer er gêr (Hefin Elis)

Deut oc'h d'ar gêr da Dir na n-Og.
Deut oc'h d'ar gêr da Dir na n-Og.
Deut oc'h d'ar gêr Nia ho Plev Aour
Deut oc'h d'ar gêr da Dir na n-Og.

Osian, setu e ano (Cleif Harwood)

Osian, setu penaos eo anvet
Osian, Roue Iwerzhon Veur
Osian, setu e ano dezhañ,
Osian Roue Iwerzhon Veur.

Du-hont pell diouzh an douaroù hud
e goullo marv ar bed,
dindan skeud Krec'hienn an Ankou
em eus gwelet Osian en draonienn.

Osian, Roue Iwerzhon wallgaset
kousket eno en e walleur
morse ne welo falc'h ar marv
amañ, ganeomp, e Tir na n-Og.

Tavit gant ho levez, klevit ar ger,
da Osian e roin va c'harantez foll
ne gavfen ket e bar e lec'h ebet
hag Osian eo e ano dezhañ.

Ri (Hefin Elis, Phil Edwards)

Neuze, mat an traoù Osian ? Mat ar jeu ?
Me 'ni zo ar Roue Ri
Me 'ni zo ar mestr amañ
war baotred heñvel-poch ouzhit.
Me 'ni zo ar patroñ e Tir na n-Og
ha war bep tra dindan ar mor.
Me 'ni zo ar mestr, Ri, Ri, Ri, Ri
ma ano-me zo Ri.

Ri, Ri, Ri, Roue Tir na n-Og
Ri a zo ma ano.
Ri, Ri, Ri, Roue Tir na n-Og
Ri setu ma anv-me.

Deus 'ta da welet ar vro,
ar bled a zo dindan ar mor.
Ur Rolls amañ, ur Rolls aze,
hag ur C'honkord nevez-flamm.
Dousennadoù merc'hed 'barzh ma haremm dindan ar mor,

me an hini zo ar mestr, Ri, Ri, Ri,
Ri a zo ma ano-me.

J'peux causer plusieurs langues, tu sais, poupée,
j'ai d'l'instruction, gwel't a rez.
Gutte nacht, good night, nos da,
je suis un Roi polyglotte.
Deux licences, ha me zo doktor eus an université
Ie, me ar mestr amañ, Ri, Ri, Ri, Ri, Ri, setu ma
ano-me. (be c'hellez lavar't).

Gwelt't 't eus p'lec'h 'maon o kluchiñ ?
En acier inoksidabl eo graet tout ma zi.
Un dachenn golf, chiottoù arc'hant
ha tud da servijout forzh pegement (t'eus ket gwel't?)
Champagn leun ar poull-da-neuñv,
ha seiz tout e pep lec'h.
Me an hini zo mestr, Ri, Ri !
(c'est moi l'patron, poupée !)

Tir na n-Og (Edward H. Dafis, Ac Eraill)

Tir na n-Og, te zo huñvre.
Tir na n-Og, na n-Og,
Tir na n-Og, deus betek ma ene,
Tir na n-Og, na n-Og.

An holl zo laouen, n'eus den o leñvañ,
an holl dud leun a levez.
N'eus abeg ebet da skuilh' daeroù,
an neñv a zo heol-tout.

N'eo ket delioù zo war ar gwez,
arc'hant a zo en o lec'h ;
amañ ne baouez ket ar c'hevniid da labourat,
ar gwiadoù a nezont a zo karantez.

Dont a ra an holl da vezañ yaouank
laouen eo an holl
n'he deus koulmig ar peoc'h enebour ebet,
un enezenn hud eo homañ.

Telemn aour ha telenn tredan
ha violoù tro ha tro ;
n'eus ket a dabutoù ; n'eus ket a gevrinoù
n'eus tra nemet hiboud an deil.

O Osian ! (Caryl Parry Jones, Geraint Jarman)

O Osian - n'eo ar c'hantvedoù
nemet ur prantad berr,
morse ne zeu
ar gozhni

e Tir na n-Og
e Tir na n-Og !

O Osian - emañ an amzer
o nijal e-bioù
hag an hiraezh
o silañ bepred

en da galon drist
en da galon drist

O Osian - ha kollet eo ganit
menezioù Iwerzhon ?
Hag-efñ e klevet c'hoazh
kanennoù da bobl ?

O, lavar ar wirionez,
lavar ar wirionez.

Nia (Cleif Harpwood)

Nia da vlev aour,
Nia da vlev aour,
Te oa ar steredenn e goullo ma buhez ;
Te zo un teñzor, merc'h ar Roue Ri,
met evidon ez eus ur bravig skedusoc'h c'hoazh e
divrec'h an dremwel.

Du-hont en tu all d'an heol
du-hont en tu all d'an heol,
trist ha trec'het eo ar vro m'on bet ganet ;
mont a rin en-dro, ma ne yan ket,
e teuio an hiraezh d'am merzheriañ, gant ar soñj
anezhi em fenn.

Nia da vlev aour,
Nia da vlev aour,
Te ar plac'h he deus roet din he c'harantez tener ;
mont a rin da Iwerzhon, hag e tistroin
betek divrec'h va muiañ-karet a-hed diribinoù ar vuhez

(lak da droad war zouar Iwerzhon
hag ar marv vo da lodenn !)

Ffa la la (Phil Edwards)

Ha bremañ kenavo da Dir na n-Og, da Nia hec'h-un
war an draezhenn,
gwelout a ran daeroù o luc'hañ war he jod ;
santout a ran ennon galv douar Iwerzhon
hag an hiraezh evit al levenez kozh a zo bet.

Ffa la la, ffalala, a gan an evned bihan ;
mont a ra o hiboud a-dreuz an enezenn gaer,
ffa la la, ffalala, ganto e kanan ivez
mont a ran en-dro d'am bro garet.

Em sav emañ e bourzh ar vag a-luskell gant ar mor,
hag an avel o c'hwezhañ eus pevar c'horn an oabl ;
liv an tonnoù a zo dasskleur ar ganevedenn en dour
hag an tarzhoù gwenn en em stlap war an traezh.

Soñjal a ran em c'heneiled vat hag e ton an delenn
aour,
e meulgan ar varzhed hag er predoù bras a veze
gwechall ;
e kaozioù ar vrezelourien, ha ton ar c'hanennoù o
tregern dre an ti,
hag ar merc'hed koant o tañsal er frankiz.

Poan am eus em c'halon pa welan an douar o tostaat,
gwelout a ra va lagad douster ma zi kled,
limestra ar menez gant ar brug, gouelini zo war an
traezh
an holl o c'hervel o Roue da zont en-dro war an
douar.

Bale (Iestyn Garlick, Phil Edwards, Tecwyn Ifan)

O vale va-un a-hed an draezhenn,
en ur sec'hiñ va lagad ha va daeroù
e welan an heol o kuzhat en tonnoù arc'hant
hag e soñjan en devezhioù zo bet.

Ne zeuint ket en-dro davedon

va zud feal ha va c'heneiled ;
o lezet am eus e devezh o brud,
deut on-me en-dro, met en aner.

Mont a ran em c'hoañvez e-touez ar c'herreg
hag en diabell e klevan mouezhioù,
treiñ a ran va fenn, ha goût a ran on foll,
treiñ a ran va fenn gant ar spi d'o gwelout en-dro.

Penn an hent a gemeran, trist en em gavan.
O vont da guzh 'mañ an heol, war e dermen 'mañ an
deiz ;
ma zi a welan dismantret-holl, disac'het war an douar
an hiraezh d'ar pezh zo bet a ra d'am fenn stouñ.

O perak 'ta on tec'het kuit ?
Diouzh va c'heneiled feizleun ha diouzh va mignoned ?
O lezet em eus e-kreiz devezh o brud
Evit dont me en-dro, hag aner eo bet.

(Geraint Jarman, Iestyn Garlick)

Me an hini a ziskar ar furnez
me an hini a oar magañ ar gasoni.

Me ar mestr war ar maro truezus
Iser d'ar brezel o skeiñ va zabolun.

Me an oberour krisañ-holl zo er bed.
Kredit ac'hanon - glac'har eo va ano.

Me an hini a lak kasoni da sevel,

va ano a zo treisoni ha lubanerezh.

Me an hini eo a ra an naonegezh,
a zegas an disvoued da gof ar bugelig.

Me al labourer a gantren war an aodoù,
va rouantelez eo ar bed, Ankou va anv !

Dre ho fazi eo (Ac Eraill, Cleif Harpwood)

C'hwi an dud difoultre a ra al lezennoù,
C'hwi an hurlink e koustiañs mab-den,
C'hwi bet o regiñ hag o tidammiñ ar bradenn,
taolit evezh bras ouzh pezh hoc'h eus gwelet en
hoc'h huñvre foll.

Sellit mat, setu korf marv Osian,
c'hwi pilpouzed ha touellerien fallakr,
ho skouerioù fur, ho perzhioù mat,
hoc'h uhelvennadoù, ho reolennoù, ganto eo bet kaset
d'e vez.

Sellit ouzh Osian,
c'hwi hoc'h eus lazhet Osian.
Ho fazi eo.
Dre ho fazi eo maro.

Sellit ouzh Osian (ho fazi eo)
ganeoc'h eo bet lazhet
dre ho fazi eo,
dre ho fazi eo.

Nia he blev aour
(Tecwyn Ifan, Cleif Harpwood)

War hent alaouret ar bannoù heol
e penn all traonienn ar bed,
emañ maezioù strujus Tir na n-Og
dindan samm o zrevadoù gwenn.
Tourioù skedus ar bed yaouank
a sav war aodoù diamant ar mor,
hag eno emañ o chom Nia he Blev Aour,
ar plac'h am eus karet.

E kalon Osian ez eus savet hiraezh
da Iwerzhon kuzhet en dremwel pell,
ne oa bet kemenn ebet, Nia da Vlev Aour,
piv 'c'hellfe kemm hent ma beaj ;
ha me dic'houest da vale war zouar va bro
hep kouezhañ e kraban an Ankou du,
brasoc'h eo bet ar garantez ouzh va bro c'hlas,
brasoc'h eget an dudi oa ennout da reiñ.

Daoust da donkad Osian yaouank
kouezhet er bed tristedik-mañ,
ataw e talc'h Spered Nia he Blev Aour da ganañ
a-dreuz-kaer d'hor bro-ni ;
ha me va-un a yelo d'az heul
gant gwenodenn goulou an heol
da sevel deomp-ni un Tir na n-Og
war zouaroù Kembre a vo.

Nia da Vlev Aour
deut eus Tir na n-Og,
Te oa ar plac'h kaerañ
a zo bet gwelet gant Osian biskoazh ;
c'hoant en deus bet dimeziñ ganit,
ha dimezet eo ;

hag aet eo en tu all d'ar mor
da Dir na n-Og.

(troidigezh gant Per DENEZ)

YANN EZEL

Ganet e Ploare d'ar 7 a viz Eost 1908 a zo marv e Douarnenez d'an deiz kentañ a viz Ebrel 1967. Medisin eo bet e Douarnenez e vuhez-pad. An holl skridoù embannet gantañ dindan an anv Herle Blomarc'h a zo bet adembannet ganin e niverenn 123 AL LIAMM, Gouere-Eost 1967. Meur a wech en doa Yann EZEL lavaret din e oa e c'hoant sevel ur romant bras diwar-benn Douarnenez - ha gouest e oa d'hen ober, ken mat e anaveze e vro ha ken brav e ouie skrivañ. Eus ar romant-se ne chom nemet pennad PAV-PIN, embannet e SKRIP diwezhañ (ha c'hoazh, un danevell verr c'helle bezañ eus an istor-se, ken) hag an daou bennad a embannomp hiziv, dindan an anvioù en doa dibabet evito. Ur pennad all, Merc'hed Douarnenez, bet lennet e Radio-Breizh ha bet kaset da ARVOR da embann a zo bet, siwazh, kollet. Siwazh, a lavararan, rak plijus e vije bet gouzout petra en doa ar spered lemm a Yann Ezel da gontañ diwar-benn merc'hed e vro.

Gant Yann EZEL ivez eo bet lakaet e brezhoneg RIMADELLOU AR GLOUD, bet embannet gant GUALARN.

Chom a ra c'hoazh e stumm dornskrid un droidigezh diwar Marc'hadour Venezia hag ul levr skiantel diwar-benn an askornouriezh.

P. D.

Yann EZEL

Yann EZEL

E PENN AR CHAOSER

I

Noziñ a rae. War ar chaoser, Herle Pendezeg, ur paotr yaouank, a gerzhe e-unan penn dizamant d'ar glav a zivere war e zivoc'h hag a daole ur blaz goular war e vuzelloù. Gwisket e oa e doare gant ur vantell c'hlav louet troñset ar c'holier outi ha boteier ler-goad en e dreid. Mont ha dont a reas meur a wech a-hed ar chaoser, o sellout mare ha mare hag e welfe en deñvalijenn war ar c'hae a oa a-serz ur skeud a anaveze mat eus a-bell dre he stumm hag he bale. Kaer en doa furchal gant e zaoualgad dallet gant ar glav, netra na wele nemet rummadoù martoloded daleet a zassone trouz o botoù koad war ar pavezioù. Ne oa ket un amzer kennebeut da c'haloupat er-maez, da veskañ ar pri ha da dañvañ ar glav. N'eus forzh ; Herle a c'hedas c'hoazh un tammig o soñjal e teufe marteze Anna Pennaneac'h raktal e vije aet kuit. Hag evit tremen un tammig amzer c'hoazh en em harpas eus ar vogerig vein a rae bardell d'ar chaoser war gwalarn. Dirazañ en em lede sioul ar bae, e vae a anaveze outi kement aod ha kement karregenn. Trouz ebet nemet sourr ar glav o kouezhañ tanav ha resis pe voubouenn an houlennoù oa o sevel gant al lanv da lipat ar chaoser. Netra na fiñve

nemet gwagennoù o redek an eil war lerc'h eben hag o tarzhañ bep mare en ur lakaat da lintrañ e skleur ar stered o eonenn arc'hantek.

E blijadur oa diskenn bep noz war an aod, ur wech deuet an diskar-amzer. An diavaezidi diredet da zuañ o c'hroc'hen war an traezhoù e-pad an hañv o doa skarzhet d'an ampoent ha sammet ganto o yezh estren. Ne chome mui nemet tud ar vro, moraerien ar pep brasañ, micherourien hag un nebeut bourc'hizien. Hag alies, harpet ouzh ar bardell e tostae ouzh blokadoù martoloded o tivizout kenetrezo evit o c'hlevout komz o yezh birvidik ha dastum o zroioù-lavar. Met fenoz e oa e soñj e lec'h all. Daoust d'ar mor seder a c'houlenne digantañ distan d'e galon, daoust d'ar glav a yena e zremm chifet, e oa enkreiz ennañ. N'helle ket chom hep fiñval e-pad pemp munut hepken. Re a strafuilh a vage en e ene o chom a-sav dirak ur mor re seder hag ar c'hoant a bege ennañ da gerzhout.

" Ne teuio ket ken " emezañ o teurel ur sell war e vontr-godell. " Re ziwezhat eo. Kenkouls din mont d'ar gêr e lec'h chom amañ da dapout ur c'hlebadenn. "

Hag e kemeras penn an hent gant soñj Anna Pennaneac'h en dije karet gwelet en noz-mañ evit diskui-zhañ e sell war he sell hag esmaeañ ouzh he c'hened plac'h yaouank. Alas ! Ret e vefe dezhañ ur wech c'hoazh chom e-unan ha mont da gousket hep seveniñ e c'hoant, gant an tan en e galon. Ar glav a gouezhe bepred hep ehan. Tennañ a reas Herle e dog evit hejañ an dour a oa poulloudet war an erienoù outañ. Skrijañ a reas gant an anoued a stage da grog ennañ. Neuze e sonas taol dek eur eus chapel Santez Helena ha raktal goude eus an iliz barrez. Ne chome mui den ebet war ar c'hae. An ostalerioù steudet an eil e-kichen eben a-hed ar c'hae a oa klozet holl o dorioù ganto. Rijenn goulou ebet na dreuze mui ar

stalafioù war ar riblenn-straed. An diwezhañ pochmezv zoken, heñchet gant e wreg, a oa aet emichañs da gousket war e golc'hed pell.

Ur sell diwezhañ a reas en aner a-dreñv dezhañ. Degouezhout a reas e-traoñ an derezioù a oa ret dezhañ pignat ken kaout hent ar gêr. Chom a reas a-sav ur boutad, skuizh kenañ e zivesker, daoust ma n'en doa ket graet hir baleadenn. Un dorn war ar bardell e savas goustad pazenn goude pazenn betek ar c'hrec'h, o teurel pounner e dreid war an douar hag oc'h hejañ e benn.

" Asa, " emezañ, " ha drochaat a ran ? Abalamour n'eo ket deuet va cheorenn henozh ez in da goll va c'housked. "

Heuliañ a reas ar ribl e-bioù d'an tiez diwezhañ eus kêr, a-us d'un tornaod serzh war aod Koataner. Stankañ a reas e fri ouzh c'hwez ar sailhadoù teil hag an atredoù kegin a vije skarzhet er penn-se eus kêr, hag a c'holoe an tornaod gant ur gwiskad lorgnez. An hent betek neuze a oa kompez a-walc'h. Pelloc'h e teue da zirañvañ ha da doullañ dre an dour-glavijer a ziskenne eus koad ar C'hloz. Morse kenneubeut ne oa bet gwelet didouller ebet war e dro : abaoe kantvedoù sur a-walc'h e oa an hent en hevelep stuz nemet an toulloù brasoc'h ha donoc'h eus an eil bloavezh d'eben. Herle ne rae van d'ar poullou dour a daole e droad enno na d'ar pri a strinke war draoñ e vragou. En despet dezhañ e kerzhe en un huñvre o c'houlennata perak ne oa ket deuet Anna Pennaneac'h fenoz evel boaz.

" N'he devo ket kavet digarez da zisplegañ ur barabolenn d'he mamm, pe n'eo ket bet kredet hag eo bet dalc'het en ti. Dreist holl Janed an Doare, garv eo an neuz outi ha leizh a evezh eo war he merc'h ! "

Degouezhet oa betek ur wenojenn pign-dibign a

droc'he an hent dre ur prad. Mall oa gantañ bremañ en em gavout er gêr peogwir en doa graet tro goull. N'en doa ket mui nemeur da vale. Plomarc'h a oa eno tostik, a-blomm war an aod ha damguzhet gant ar gwez fav. Bremaik e vefe en e di-soul, heñvel d'an holl dier-soul a oa eno kluchet diouzh an avel. Bremaik en defe ur begad pironed gant e vamm, kerkent a zigorfe an nor.

" Bet hoc'h bet c'hoazh ma mab o c'halvariñ hag o tastum pri war an hent. Labour am bo warc'hoazh vintin da zideilañ deoc'h ho pragoù. "

Ne respontas grik. Mont a reas raktal d'e gambr. Ha dre ma ne teue ket dezhañ ar c'houked e prederias. Ugent bloaz en doa bremañ ha studier edo e kêr Roazhon war ar gwir. E dad, Herle Pendezeg eveltañ, a oa moraer ha poan gounit ar bara pemdeziek evit an tiegezh. Alies, e dibenn ar sizhun pa vije bet un tamm peskerezh e chome an hanter eus ar pae da reizhañ ar bos graet e-pad ar sizhun ha da echuiñ kaout korfad ar sadorn da noz.

Krouadur, en doa bevet evel ar grouadurien martoloded, o taremprediñ kerkent ha gouest ar c'herreg hag an traezhoù, o kranketa pe o cheoreta. Nag a lammoù paket war ar bezhin gleb gant ar mor o tiskenn ! Nag a gignadennoù d'e vizied-treid gant ar birinig pe ar begoù-bran stag ouzh ar c'herreg ! Evel ar vugaligoù en doa graet perc'henniezh war ar bigi bihan a veze staget o chadenn eus al lagadennoù a-hed ar c'hae gant paotred ar sardin distro eus o fesketerezh. Kenkoulz ha forzh piv e ouie krog en ur roeñv ha polivañ. Meur a wech zoken e oa bet c'hoarvezet gantañ kouezhañ er bailh ha dont d'ar gêr, an dour puilh o tiverañ eus e zilhad. Ne oa na falloc'h na gwelloc'h evit ar re all. Hag evelto en dije graet e voued eus ar mor, disaouzañ dirazañ.

Nemet e teske mat er c'hatekiz hag er skol. Hag un devezh an Aotrou Bollore, person ar barrez, a

zigouezhas gant e vamm, Mari Chapalen, e-tal ar sakristiri goude an oferenn vintin. Un den a-zoare edo an Aotrou person. War ur c'horf bras ha pounner e touge ur penn dudius leizh a veurded ; un dremm glan ha poellek, diank a gig, hag ur mell pennad blev gwenn a gouezhe en ur rodellat war e choug. N'ouzon dare ma ne oa ket bet kemeret evit patron gant un arzour en doa livet ar gwer savet en iliz d'enoriñ Mikael an Nobletz. A-dra-sur, dellezek oa a gement-se. Degemer priñsel a roe d'e genvreudeur a gare kaout atav niverus en-dro d'e daol pa oa e zevezh da resev. War ar vugale ivez e prederie, hag evel ma oa pinvidik, e tibabe ur rummad anezho da gas da skoliañ evit ober outo danvez-kloareg.

An devezh-se eta ez eas raktal da gaout Mari Chapalen.

" Demat Mari. Gwelet am eus Herle ho mab an derc'hent. Brasaat a ra ha dav vo bremaik ober un dra bennak outañ. Peseurt soñj hoc'h eus warnañ ? "

" Fei, Aotrou person, pesketaer moarvat evel e dad. Hep dale pa teuo ar besketerezh hañv ez ay d'ar mor gant e dad evel mous. "

" Pesketaer ! Un dra gaer eo Mari. Met, pesketaer ha pesketaer a zo. Me am eus c'hoant ober outañ ur pesketaer eneoù, entent a rit. "

" Che, Aotrou person, ni a zo tud re izel evit kaout ur mab beleg. N'omp ket pinvidik ha penaos e rafemp evit e skoliañ ? "

" Doue a zibab, Mari, e veleien e-touez ar beorien evel e-touez ar binvidien. Ne c'houlenn nemet ur galon c'hlan. Ha pezh a sell eus ar skol, me eo a ray war e dro. "

" Aotrou person, ret e vezo komz d'e dad. "

" Ya, ya, Mari, va lezit. Lavarit da Herle dont

d'am c'haout er presbital en devezhioù-mañ.

Hag evel menoz ar person e voe graet. E dad, lorc'h ennañ kaout ur mab ha ne vefe ket eveltañ ur stlejer-rouedoù ne zislavaras ket ar person pa c'houlennas digantañ an aotre d'e gas d'ar skolaj. E vamm, laouenoc'h c'hoazh dre ma oa kristenez start ha douget da draoù an Iliz, a wele dija an devezh e pignfe d'an aoter da lavarout e oferenn gentañ.

Ne bignas ket d'an aoter. Aze ne oa ket e hent. Ur wech echu gantañ e studi er skolaj e lavaras krenn n'ez afe ket da veleg. Rak ne seblante ket dezhañ bezañ dic'halvet, ha kentoc'h ober ur beleg faziet... Ur gwall daol a reas d'e vamm : glac'haret 'voe ar paour-kaezh maouez o klevout seurt menoz. An tad a hejas e zivskoaz.

" Petra fell dit, Mari, ma n'emañ ket eno e soñj. Da vihanañ, n'en deus ket kollet e amzer. Deskadurezh en deus bet ha ne z'ay ket da goll ganti emi-chañs. "

Petra ober neuze d'e driwec'h bloaz pa ne felle ket dezhañ dougen soutanenn ? Kemerout ur garg a skrivagner e ti ur marc'hadour gwin bennak pe en unan eus ar friturioù niverus a gaver e kêr ? Nann, ne blije ket nemeur dezhañ chom da chumudiñ e benn adreñv war un dorchenn c'hloan o niveriñ a-dreuz hag a-hed : ne vefe morse nemet ur c'hargiad dister, ur "c'hrak-lak" sellet a-dreuz gant ar vartoloded eus e oad ha graet fae warnañ gant e vistri. Gwelloc'h e vije bet gantañ mont da besketaer. Keuz en devoa zoken, pa verze kement all, war e zeskadurezh. Hogen, peogwir e oa barnet hiviziken diwar ar studioù en doa graet da zougen start war e choug roud ar sae-veleg, peogwir e oa deuet evit atav er-maez eus e renk, kerkoulz a oa dezhañ sevel an uhelañ ma c'helle, kenderc'hel war e studi, mont d'ar skol-veur da Roazhon pe da Baris evit bezañ breutaer pe vezeg. Ya, se a zo aes da lavarout. Met penaos ober mizoù

seurt studioù ken hir ha ken koustus. N'helle gortoz skoazell ebet eus e gerent. Rak ha pa vije bet das-tumet an holl beadra a oa en ti ne vije ket bet savet dezhañ a-walc'h marteze da dremen bloaz e Roazhon. Met hervez komzoù an ozhac'h meur da Nevenoe :

" An neb a fell
henezh a c'hell. "

Teurel a reas e soñj ober studioù war ar gwir, ha dre forzh goulennoù e teuas a-benn da gaout ur garg a vestr-studi a leze gantañ amzer vak a-walc'h da heuliañ kentelioù ar skol-veur.

Daou vloaz a-benn bremañ en doa tremenet e Roazhon, hep ober an disterañ follentez, poan e-leizh dezhañ lakaat an daou benn d'en em dostaat e dibenn ar bloaz. A-hend-all, dalc'het e oa en-dro d'e ziv vicher ha n'helle ket daremprediñ ar c'hafedioù gant e geneiled dieuboc'h ha pinvidikoc'h. Ur wechig bennak, dre m'en em gave larkoc'h e oa bet degouezhet gantañ o heuliañ hag en dije karet evelto chom da dabutal e-kreiz ar moked butun, broudet gant frond boemus ar merc'hed genedus. Hag o c'huitae atav gant ur blaz c'hwerv en e genou, blaz an hini en deus tañvaet eienenn al levenez hag eo ret dezhañ chom war e se-c'hed.

Un dra dreist-holl e dregase. Aonik kenañ e oa dirak ar merc'hed. Dilu a-hend-all gant e geneiled, helavar zoken, en em gave stagellet dirak ur plac'h yaouank a wele evit ar wech kentañ, pe e tistage treuzkomzoù a rae outañ d'ar verc'h ur skeud difeson. Perak, va Doue seurt dismegañs ? Tamall a rae e vistri kozh o doa graet dezhañ er skolaj mirout diouzh ar wregelezh evit derc'hel gant hent ar c'hlanded. E yaouankiz e ene mezellus ar gourc'hemenoù oa bet garanet don hag e teuent bremañ da livañ pep stumm d'e spered, pep stumm d'e gorf. N'hellfe mui troc'hiñ an ereoù a oa bet staget en-dro dezhañ e-pad bloavezhioù.

Bepred e chomfe un danvez beleg, mezhek dirak kened ar merc'hed, dirak galloud ar vuhez. Ha speredekoc'h evit kalz eus e vignoned, ne ouife morse evelto digeriñ hent e kalon ur vaouez. Ne dridfe ket gant pouez he brec'h skoret war e skoaz gour ha sell sentus he dremm harpet ouzh e hini. N'hellfe ket tañva blaz ar pec'hed.

Ha pa zistroe d'ar gêr, e-keñver an ehanoù-skol, en dije c'hoazh brasoc'h kalonad. E geneiled-c'hoari gwechall, evel Yann ar Penseg, pe Donas ar Boudig, deuet hirio da baotred yaouank, o gwele bremañ war an "Hent Nevez", brec'h ouzh brec'h gant ar merc'hed yaouank, o pokat dezho dre farserezh pe o lutinañ. Hag ar merc'hed hilliget a daole ur griadenn skiltr en ur zistag d'an hailhoned re her :

" Sell ar paotr fall ! Gwasket en deus din war va brennid. "

Eñ a chome alvaonet ha ne grede ket tostaat ouzh hini ebet gant aon e vefe loc'het ar gerioù e toull e c'houzoug. Rak ne ouie ket komz d'ar merc'hed.

Un devezh koulskoude ez eas kuit outañ e lentegezh. Soñj mat en deus eus an devezh benniget-se. Aet 'oa evel fenoz d'ober un dro vale war ar chaoser. Kavet en doa eno ur c'heneil, Erwan Kornig, studier evel-tañ, hag o daou e oant chomet da zivizout, azezet war ar bardell, o c'hein troet ouzh ar mor. Gwrez oa bet an devezh-se, ha goude koan un niver a dud a oa diskennet war an aod da gemer aezhenn fresk an noz hag ar mor. Dirazo, a-bell, ar bagoù toñ, elerc'h bras ar Mor Atlantel, gant o c'horfoù gwenn-kann bremañ difiñv a save o gwernioù hag o gwalinier mistr hag uhel d'an nec'h. Darn anezho a storloke c'hoazh o gouelioù gell lakaet da heolikañ e-pad an deiz. Tostoc'h, ar bagoù sardin a vransigelle stok ha stok war o eorioù, o rouedoù glas a-istribilh ouzh o gwernioù moan. Hag ar vuhez a rede eus an eil bag

d'eben dre c'halvadennoù d'ar mous pe d'an treizhour :

" Ole ! Treizhour ! Deus davedomp da gas ac'hanomp d'an aod. Amañ ar Voualc'h gamm 3185. "

Hag ar bigi bihan a yae hag a teue eus ar c'hae d'ar bagoù bras eoriet. Hag ur mor a dud o vont hag o tont penn da benn ar chaoser. Rummadoù merc'hed yaouank, skañv o bale, oc'h ober ar vrec'h an eil d'eben, divergont ha c'hoarzh leizh o genou evit goapaat.

" O sellit ar beg a-dreuz ! O, sellit an tortig kamm ! Klaoustre e flourin un allazig dezhañ d'e dor-tenn ! "

Hag o tremen e-biou d'ar paour-kaezh malc'hagnet, holl e tennent dirazañ o zeod binimus. Erwan a oa feuket gant an dra-se. Eñ, er c'hontrol, a c'hoarzh. Ma n'oa ket hegar, iskis e kave an daolenn. N'oa ket par d'ar merc'hed birvidik-se, anaoudek war o gwregelezh hoalus, evit merkañ gant fent nammoù hor gourelezh paour. Heuliañ a reas war sell, e-pad ur boutad, ar rummad dilu e-touez an engroez, o vont tre betek penn da stekiñ, evel pep hini, o zreid ouzh ar barrinier houarn a gloze ar chaoser. E-pad an amzer e oa staget Erwan da doullañ kaoz gant div blac'h yaouank, digouezhet rak eeun. Eñ, pa zistroas e sell a chomas un tammig genaoueg : o anavezout a rae diwar wel met n'en doa morse komzet ganto ha ne grede ket kemer perzh en diviz. Ober a reas ar van da blediñ gant arvest an noz o kouezhañ a-vannoù war ar bae. War gornog, en tu all da Veg Leide, e talc'he c'hoazh ruzder an oabl war-lerc'h kuzh an heol, evel ur mell tantad en em skeudenne e melezeour tarlammus ar mor. Met dija tro-dro en em sile an deñvalijenn war kelc'h ar Menezioù Du ne weled mui outo nemet ur steuz louet o kejañ gant dremmwel an dour. Pa glevas unan eus ar merc'hed o tistag dezhañ, goapaüs :

" Ar Yann-mañ a dle bezañ ur barzh, pa chom da zigor e c'hinou evel ur forn dirak ar Maen Flimiou. "

" Ur barzh n'on ket dimezell. Ne ran nemet an ezvan," a eilgerias raktal.

" Dimezell ! Hemañ 'vez gwelet eo un Aotrou. Lavarit din Anna. Anna Pennaneac'h eo va anv, gouzout a rit, ha va mignonez amañ Janed an Henaff. " Kenderc'hel a reas da zivizout ganti ha gant he mignonez e-kerz Erwan. Fistilhañ a reas netraigoù gant aes, broudet ma oa gant bezañs div blac'h krann tost dezhañ. Hag e kreiz komz e spurmante o dremm hoalus, hini Anna dreist-holl, gant he zrivec'h bloaz, un ulfenn bleud war he divoc'h livrin hag un disterañ ruz war he diweuz ilbouedus. Chomet e vije bremañ a-sav hep koun d'an eur. Divorfilet e oa bremañ eus e lentegezh hep gouzout dezhañ, dre neuz ur plac'h yaouank dedennus. Ha pa zeuas ar mare da vont kuit e welas gant kerse an div blac'h yaouank o pellaat war bouez o divesker mistr evel div werzhid wevn.

Hirio e oa tost tri miz en doa graet anaoudegezh gant Anna Pennaneac'h. Alies e oa en em gavet ganti, peurvuiñ da guzh an deiz, war ar c'hae, pe war ar chaoser. Bourrañ a rae da gomz ganti, hag hi, eus he zu, ne rae ket fae warnañ. Deuet oant da vezañ mignoned vras.

An devezh-se, Janed an Doare he doa lavaret rust d'he merc'h goude koan :

" M'eus aon emac'h c'hoazh o prientiñ evit mont d'ober un dro war an aod da redek war-lerc'h mab ar Retig. Ne z'eot ket. "

Hag ez-gwir Anna Pennaneac'h, echu ganti skaotañ ha diac'hubiñ an daol, a-sav dirak ar melezour, a roe un taolig fich d'he blev ha d'he dremm : rak plac'h faro oa hi. Met ne follas ket dirak gerioù kounnaret he mamm. Boazet oa eus he froudennoù. Na pet kwech n'he doa ket klevet komzoù damheñvel. Ha goude ur boutad, graet ganti he c'hempenn, e krogas e dourn an nor evit mont er maez.

" Penaos an tanfoeltr ? Ha bouzar oc'h ? Ret e vo din hopal deoc'h en ho tivskouarn ne z'eot ket da gantren fenoz ? A-walc'h am eus tapout taolioù-teñs bemdez e koc'hu ar pesked gant Madalen Keraodren pe Varc'harid Gannad. "

Ar wech-mañ e verzas Anna e trenke an traoù. Chom a reas difiñv, an dorn bepred war ar c'hliked, dirak an nor hanter zigoret.

" Mamm, n'ouzon ket eus petra hag eus piv emac'h o komz. En noz-mañ evel an devezhioù all, am boa c'hoant d'ober un dro gant Janed an Henaff. "

" Gant Janed an Henaff, ya ! Ha raktal goude e tegouezh al labous brav. Un digarez va merc'h. Lavarout a rin ur ger ivez da Janed. "

Anna ne c'helle mui lavar gevier. Ur flaperez bennak re hir he zeod, oa bet a dra sur o varvailhañ war he fouez d'he mamm.

" Ya, va merc'h. Skuizh on n'eus komz nemedoc'h

er c'hoc'hu : chê, Janed, gwall uhel e sav ho merc'h he fenn-a-dreñv ! Evit unan a zo o tibenn ar pesked er friturioù ! Met mab ar Retig n'eo ket eviti. Koukoug, hag al labous nijet er maez en un neizh all !"

Divergont un tammig e respontas d'he mamm :

" N'eus droug ebet emichañs ma tegouezh a-wechoù ganeomp Herle Pendezeg. N'omp ket mulezed ha pa vez komzet deomp e vez brav respont. Ne lavarit netra abalamour e komzomp da Jakez an Hemon pe da Fañch Kariou. "

" N'eo ket heñvel. Jakez an Hemon pe Fañch Kariou a zo martoloded, dereatoc'h ouzhoc'h eget an Herle Pendezeg daouarn beleg. A-walc'h a zirezonzerezh er c'hiz-se. Er gêr e chomoc'h ! "

Peogwir e kemere he mamm an traoù war an tu-se, ne dalveze ket ar boan enebañ. Re abred e oa c'hoazh eviti a-raok mont da gousket, hag e pegas en ul levr.

Antronoz e tiskennas evel boaz Janed an Doare d'ar c'hoc'hu ar pesked. Rak prenezh e oa hi evit unan eus friturioù kêr. Aze war ar c'hae, a-raok kemer ar chaoser, e oa bet savet nebeut 'zo un tamm ti koad evit goudriñ diouzh an avel hag ar glav merc'hed ha paotred a zirede da brenañ o fesked gant ar var-toloded. Eno en em gave Janed an Doare gant he c'hen-seurtezed Marc'harid Gannad eus ar Glazenn, Madalen Keraodren eus ar Gerlosket ha pet ha pet all. Pres oa warni kent degouezhout a-raok ar vag sardin gentañ. Rak eizh eur hanter oa, hag ar bagoù ne zale-fent ket ken da zont.

Pell zo edo echu ar werzh evit ar pesked sont lor a vije stlapet gant bizhier-krog gant paotred an hi-gennoù ha lodennet war ar c'hae : ar silioù brizh-du

tev evel morzhadoù, ar raed kofoù-gwenn gant o divaskell ledan, ar c'hizhier-rouz pennoù touseged, ar voutouzed, ar pochoù-tev. Ar vevelien oa da vat o kempenn anezho, o tibenniñ hag o tisebouzellañ araok lakaat anezho e kasedoù, ken a zivere ar gleur eus o daouarn hag eus o c'hontilli. Ne chome mui war ar pavez nemet al limouz riklus a ginnigas teurel d'an traoñ Janed an Doare.

" Boulc'hurun, eme-hi, an dud gouez-mañ n'int ket gouest da rinsañ o zeil war o lerc'h ! Gwelloc'h e kavont lakaat ar re all da derrañ o c'houzoug ! "

Unan eus ar vevelien, Jakez al Lukaz, a oa d'an ampoent o tiskroc'hennañ ur c'hazh-rouz. Sevel a reas e zargreiz hag o tufañ en ur gas e chik-butun eus un tu d'e c'henou d'egile, e tistagas dezhi goapaüs :

" M'eus aon Janed, en desped d'ho oad, n'eo ket ankounac'haet ganeoc'h c'hoazh blaz ar polka. Mintin mat hoc'h eus c'hoant da zañsal hag ul leur a-zoare hoc'h eus kavet. "

" M'ac'h eus c'hoant, ampoezon, e roi din da vrec'h. Met fae ha doñjer am befe eus ur c'higer eveldout : diskroc'henner ! Divouzeller ! "

" Diskroc'henner ? Setu amañ ur groc'hen a rafe d'ho merc'h ur re manegoù krann evel ma lavar kanaouenn ar c'hazhig rous ! "

Ha keit ha ma kendalc'he gant ar ganaouenn, e yae Janed gant he hent.

Degouezhout a reas dizale er c'hoc'hu. Ne oa aze c'hoazh nemet ur marc'hadour pesked, Per Luminig, ur pikol den ruz, gwisket evel ur moraer gant ur bragou lien ha botoù koad en e dreid.

" C'hwil ar c'hentañ deus ar merc'hed hirio, Janed. Ar re all 'zo chomet da flariañ en o gweleoù ar

mintin-mañ. "

" Lezit da zont. Hepdale e tiredint holl, re ar Glazenn ha re ar Gerlosket. "

" A-dra-sur ne vezo ket lezet ar werzh ganeomp nemetken. "

Ha keit ha ma komzent e tibouke Madalen Keraodren war he fouezig. Stlejañ a rae ar primañ ma c'helle he c'horf pounner. Bliv ha mistr, faro zoken da lakaat follañ ar baotred yaouank, e oa bet gwechall p'edo en he yaouankiz flourañ. Met a-vremañ, deuet war an oad, evel kalz re all he doa kollet he blivder hag he divesker n'edont mui ken skañv. He zal hag he divoc'h a oa roufennet. Nemet un dra ne oa ket deut da gozhiñ enni : he zeod. Hounnezh a zalc'he atav he flemm hag he nerzh.

Kerkent ha ma welas he c'henseurtead Janed an Doare o tivizout gant Per Luminig e lavaras dezhi :

" Mat emac'h Janed gant ho kariad ? Disul kentañ moarvat e vo kaset an embannoù en iliz. Tapout a ran ac'hanoc'h, Per, oc'h ober ho lez ! "

" Trement eo oad ganin d'en em strobelliñ ouzh gwazed ! A-walc'h am eus bet gant Jakez Pennaneac'h, Doue e bardono. "

" Ya, Ar c'hentañ a reot bremañ eo kaout ur mab-kaer, nekeda, Janed ? Poent 'vo deoc'h hepdale prenañ lien da aozañ un nebeut liñserioù ! "

" Liñserioù a-walc'h em eus e giz-se, leizh va armell. Met n'ouzon ket perak emañ atav anv va merc'h war beg teodoù an dud ! "

" Arabat deoc'h folliñ, Janed. Ne glaskan droug ebet d'ho merc'h. Ha laouen e vin an devezh ma vo brallet ar c'hleier bras evit he ambroug d'an Iliz parrez. Soñjit 'ta, gant mab ar Retig, gant ur c'hraklak ! "

" Neuze, " eme Varc'harid Gannad, " ken degouezhout, an devezh-se e vimp pedet emichañs gant Janed da evañ ar malaga ha da zebriñ ar c'houign-amann !"

En em gavet oa bremañ e penn ar c'hae ar pep brasañ eus ar merc'hed a dremenfe o devezh eno da c'he-dal ar bagoù sardin da zont d'ar werzh evit ar friturioù. Pep hini he doa degaset ganti he stamm dindan he c'hazel. Darn anezho zoken a zouge e-istribilh dre an dorn ur podad soubenn gafe pe laezh e kavfent da lein war-dro ar c'hreisteiz. Rak diaes 'oa kuitaat ur wech peget mat gant ar werzh.

An heol, da vat o sevel gant an oabl dreist glazenn koad Blomarc'h, ne boazhe ket c'hoazh. Brav edo chom er maez e sioulded hag e peoc'h ar mintin. Didrouz kaer edo ar porzh. Ur wech an amzer e rege an aer boull gant dason an taolioù morzhol o tachañ ar c'hesadoù pesked e stal ar varc'hadourien. Hag an heklev a seblante redek war ar mor evel gwagennoù. A-us d'ar mor e tarnije ar morvaouted, astennet o gouzoug war o eskell pounner ha lor, o klask ur vouedenn da sailhañ warni ; hag en un taol e splujent gant ur wic'hadenn skiltr war un tamm bouzellenn fresk pe ur vandennad talareg.

Goullo 'oa ar porzh. Nag ur vag, nag ur martolod. Na muico'h c'hoazh e seblante bezañ goullo dre ma oa izel tre ar mor ha dizoloet ar vevenn lec'hi a-hed ar c'hae. Amañ hag ahont e weled ur moraer kozh bennak, ruz-ruz e votoù, unan eus ar re a vije anvet ar vrammerien gozh, re oajet pe re vogn da vont d'ar beskerezh, zoken d'ar beskerezh linenn. War ar c'hae, un toullad bagoù bihan, ruilhet war o genou a dalveze da gador d'ar merc'hed evit gedal ar bagoù da zont en aod.

Ne oa feson ebet c'hoazh. Kaer o doa mont war ar chaoser da sellet en dremmwel hag er c'hornog hag er gwalarn, ne oa liv eus nikun ebet. Bez e oa,

avat, en tu all d'ar fes, war-du al Leo-Drezh pe Beg Talagrip un nebeut bagouigoù, gant daou pe dri den, na oant ket brasoc'h eget ur votez-koad e-kreiz ar mor. Se ne selle ket outo. Gwelet e vijent hepdale, ar ouel o sevel gant ar gwernioù, mall ganto dont d'ar c'hoc'hu evit ar werzh mintin, gant ur banerad pe zaou a vrilli fresk bev bouzek. Ur gweneg pe zacu keroc'h e werzhfent al loen : arc'hant ur chopinad gwin ruz.

D'an ampoent, unan gwisket evel ur moraer, rumm botoù-koad lufret en e dreid, a youc'he hag a hope evel ur bleiz war bouez e benn ; ober a rae jestroù taer a-zehou hag a-gleiz, o vont hag o tont evel ma vije bet o klask tabut eus unan bennak.

" Emañ Fañch ar Glazenn, an inosant, " a lavaras unan, " o vont da glask boutailhoù goullo en aod. "

" Asa, Fañch, " eme unan all, " mat emaut hirio gant ar veleien ? "

Rak an holl a ouie ne gare ket Fañch ar veleien nag al leanezed. Hag ur blijadur 'oa lakaat anezhañ da bec'hiñ ha da vallozhiñ war o c'houst.

" Ar veleien, " a respontas eñ, " me sec'h va fri ganto ! " ha bountañ ur pezh taol gant palv e zorn war e feskenn. " Aet eo tout ar gwin ganto ! Ne chom mui gant ar re all ! "

Hag en ur ganañ :

" War an aod 'zo d'ar re vezv
Marjanig
War an aod 'zo d'ar re vezv."

e tiskennas penn da benn ar c'hal en aod da ober e gutuilhadenn pemdeziek boutailhoù goullo dilezet war al lec'hi gant an izel vor. Bremaik e teufe d'al laez, boutailhoù en e c'hodell, re all dindan e gazel,

re all en e zorn. Ha tizh da di un ostiz da lonkañ ur werennad gwin ruz evit e boan. Eurioù kentañ ar mintin a dremene er c'hiz-se didrouz ha didalvez, keit ha ma pigne atav an heol en oabl, hag e viha-nae skeudenn pep tra war ar c'hae.

Tostaat a rae pelloc'h dek eur. Degouezhet oa a-benn neuze un nebeut bagouigoù a oa bet staget o chadenn el lagadennoù hed ar chaoser. Daou, tri martolod oant e pep bag, tud kozh pe grennarded, o puniñ o linennoù reun en-dro d'ar pantolioù spoue, pe oc'h ober un taol skub diwezhañ d'ar pont a-raok sevel o faneroù war ar chaoser. Pep hini 'oa da vat gant e labour ha ger ebet ne ranent kenetrezo.

Ar merc'hed, gwerzhourezed ar c'hoc'hu, a oa tostaet war o fouezig o stamm bepred ganto en o daouarn.

"Pesketerzh vat a zo paotred ?" a c'houlennas unan.

Ger ebet. Ar baotred a gendalc'he pe gant o skub pe gant o linennoù.

"Pegement an tamm, Janmar ?" An den en e zaou-bleg o tennañ e vrilli a-zindan ar pont ne savas ket zoken e zargreiz da respont.

"Kaoc'h zo en da zivskouarn, Janmar ? Pegement al loen ?"

"Va c'houlhoù !" emezañ, kreñv. "Ar pesked-mañ ne vint ket deoc'h da werzhañ !"

"Ampoezon ! Dalc'h da c'houlhoù ha da besked ivez !"

Ha pep hini eus ar merc'hed da bellaat, da c'hedal un nebeut bagouigoù all.

NOTENN

Gant Per DENEZ eo bet adkavet ar skridoù-mañ e-touez paperioù YANN EZEL. War-du a-dreñv ar bajenn gentañ e c'heller lenn : "E penn ar Chaoser, deraouet d'ar 24 a viz Genver 1941." Ur wech bennak en deus lavarret din Yann EZEL e oa bet e c'hoant skrivañ ur romant diwar-benn Douarnenez : n'eo ket aet pelloc'h, 'm eus aon, eget ar pezh a zo en daou bennad-se. E stumm dornskrid eo chomet an daou bennad eus "E penn ar Chaoser". "Pav-Pin", bet embannet e niverenn 13 SKRID, a oa bet, er c'hontrol, skriverezet gantañ : met n'ouzon ket, ha n'eus ket tu da lavarout, hag echu e oa, pe ne oa ket, an danevell. Me gav din ne oa nemet an derou eus ur skrid hir gouestlet d'ar reuz a oa bet en-dro d'ar modernaat, pa oa bet degaset el labouradegoù ar binvioù da serriñ ar boestoù-mir : an den hag a oa da vezañ moarvat penn-den ar romant, anvet gantañ Pav-Pin, oa an hini a oa bet war doenn ur fritur o seniñ an trompilh pa oa deut an archerien war varc'h, da c'hervel an dud da stourm. D'an toull-bac'h oa bet kaset an den, hag ar vrud a zo em familh eo bet dilezet, diwar-se, gant e zanvez-pried. Met meur a dra disheñvel am eus klevet diwar-benn an darvoud-se, ken-bev en eñvor Douarnenez, hag a oa da vezañ darvoud-kreiz danevell Pav-Pin. Marteze hor bize bet aze un eil "Itron Varia Garmez". Ur mantr eo n'eo ket bet echuet.

Koumanantit da S K R I D

Koumanant evit 4 niverenn : 30 lur.

Kas da :

P. DENIS
Le ris. Ploare
29100 DOUARNENEZ

CCP : P.DENIS 1499-51 RENNES.

Kas ar skridoù

da Gw. DENEZ (memes chomlec'h).

S K R I D

Kelaouenn diskleriet hervez lezenn

Kentañ trimiziad 1978

Moulet e CLL Roazhon.

Merour : P. DENEZ.

Priz an niverenn-mañ : 8 lur.

